

Bakalářský studijní program: **Ekonomika a management**

Studijní obor: **Ekonomika veřejné správy a sociálních služeb**

Komunální volební systém v České republice – přímá volba starostů

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Autor: **Rostislav JAHODA**

Vedoucí bakalářské práce: **PhDr. Markéta SANALLA**

Znojmo, 2018

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Komunální volební systém v České republice – přímá volba starostů zpracoval samostatně pod odborným vedením PhDr. Markéta Sanalla a že veškeré použité zdroje jsem uvedl v Seznamu použité literatury.

Ve Znojmě dne 24. dubna 2018

.....

Rostislav Jahoda

Poděkování

Tímto bych rád poděkoval své vedoucí PhDr. Markéta Sanalla za cenné rady a připomínky při zpracování bakalářské práce. Také děkuji své rodině za podporu během celého studia.

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Autor	Rostislav JAHODA
Bakalářský studijní program	Ekonomika a management
Obor	Ekonomika veřejné správy a sociálních služeb
Název	Komunální volební systém v České republice – přímá volba starostů
Název (v angličtině)	Municipal election system in the Czech Republic – direct election of mayors

Zásady pro vypracování:

Cíl práce: Cílem práce je vypracovat návrh, který by shrnul klady a zápory uvažované přímé volby starostů v tuzemské komunální politice a poskytl samosprávám teoretický základ pro další zpracování.

Postup práce:

1. Zpracovat literární rešerši.
2. Provést analýzu současného volebního systému na komunální úrovni.
3. Vypracovat dotazníkové šetření mezi vybranými starosty i občany.
4. Vyhodnotit dotazníkové šetření.
5. Vytvořit návrh, který by představil klady a zápory možné změny a to ve formě, určené občanům i úředníkům samospráv.

Metody: literární rešerše, analýza, komparace, dotazníkové šetření

Rozsah práce: 40 - 55

Seznam odborné literatury:

1. ČMEJREK, Jaroslav a Václav BUBENÍČEK. *Demokracie v lokálním politickém prostoru*. 1. vyd. České Budějovice: Protisk, 2010, 240 s. ISBN 978-80-247-3061-5.
2. CHARVÁT, Jakub. *Politika volebních reforem v ČR po roce 1989*. 1. vyd. Praha: Grada, 2013, 228 s. ISBN 978-80-247-4700-2.
3. POMAHÁČ, Richard. *Veřejná správa*. 1. vyd. Praha: Vydavatelství C. H. Beck, 2013, 335 s. ISBN 978-80-7400-447-6.
4. SARTORI, Giovanni. *Srovnávací ústavní inženýrství*. 2. vyd. Praha: Slon, 2011, 238. s. ISBN 978-80-7419-048-3.

Datum zadání bakalářské práce: duben 2017

Termín odevzdání bakalářské práce: duben 2018

Rostislav JAHODA
student

PhDr. Markéta SANALLA
vedoucí bakalářské práce

Ing. Mirka WILDMANNOVÁ, Ph.D., MBA.
garant studijního oboru

doc. Ing. Hana BŘEZINOVÁ, CSc.
rektorka SVŠE Znojmo

ABSTRAKT

Bakalářská práce je zaměřena na komunální volební systém v České republice. V práci je vysvětlena současná podoba volby starosty v České republice doplněná příklady evropských zemí, kde je již přímá volba starosty zavedena. Součástí práce je také analýza rozhovorů starostů jednotlivých obcí, která si kladla za úkol zjistit, do jaké míry jsou starostové informováni o daném tématu. V závěru práce autor analyzuje dotazníkové šetření provedeno mezi občany, které mělo zjistit informovanost občanů o přímé volbě starosty, a jestli by zavedení přímé volby starosty uvítali, či nikoliv.

Klíčová slova: starosta, přímá volba starostů, komunální politika

ABSTRACT

This bachelor's thesis is focused mainly on the communal electoral system in the Czech Republic. It contains the explanation of the current electoral system of mayors in the Czech Republic and the examples of the states, where the direct election of mayors has already been established. Another part of this thesis consists of analysis of interviews with local mayors, which were meant to clarify whether the mayors are actually aware of this topic. In the final part the author analyses the survey of local citizens, which was meant to find out the level of their knowledge about this topic and whether they would like the direct elections or not.

Key words: mayor, direct mayor elections, local politics

OBSAH

1	ÚVOD	9
2	CÍL PRÁCE A METODIKA	10
3	TEORETICKÁ ČÁST	11
3.1	ÚZEMNÍ SAMOSPRÁVA V ČESKÉ REPUBLICE	11
3.2	OBEC	12
3.2.1	Funkce obce	12
3.3	SAMOSTATNÁ A PŘENESENÁ PŮSOBNOST OBCE.....	12
3.4	KLASIFIKACE OBCÍ.....	13
3.4.1	Město	13
3.4.2	Městys.....	13
3.4.3	Statutární města	13
3.5	ORGÁNY OBCE	14
3.5.1	Zastupitelstvo	14
3.5.2	Výbory	15
3.5.3	Rada obce	16
3.5.4	Komise.....	17
3.5.5	Starosta	18
3.5.6	Obecní úřad.....	19
3.6	VOLEBNÍ SYSTÉMY	19
3.6.2	Alternativní volba	20
3.6.3	System poměrného zastoupení	20
3.6.4	Dvoukolové hlasování	20
3.7	VOLBY DO ZASTUPITELSTEV OBCÍ V ČESKÉ REPUBLICE	20
3.8	VOLEBNÍ OBLAST	21
3.9	FORMA KANDIDATURY.....	21
3.10	STRUKTURA HLASU	21
3.11	VOLEBNÍ KLAUZULE.....	22
3.12	VOLEBNÍ FORMULE	22
3.13	PŘEDČASNÉ VOLBY	23
3.14	SOUČASNÁ PODOBA VOLBY STAROSTY V ČESKÉ REPUBLICE	23
3.15	VOLBA STAROSTY V EVROPĚ	24
3.15.1	Slovensko	24
3.15.2	Rakousko	24
3.15.3	Polsko	25
3.15.4	Německo	25

3.15.5	Francie	25
3.16	SHRnutí TEORETICKÉ ČÁSTI	27
4	PRAKTICKÁ ČÁST	28
4.1	CHARAKTERISTIKA ZKOUMANÉ OBLASTI	29
4.1.1	Jevišovka	29
4.1.2	Drnholec	29
4.1.3	Hrabětice.....	30
4.1.4	Hevlín	30
4.2	DOTAZOVÁNÍ STAROSTŮ	31
4.3	DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ	34
4.3.1	Struktura dotazníku	34
4.3.2	Vyhodnocení dotazníku	34
4.4	NÁVRHY ŘEŠENÍ	46
4.4.1	Školení představitelů obcí	46
4.4.2	Zvýšení informovanosti občanů	49
5	ZÁVĚR.....	50
6	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	51
7	SEZNAM TABULEK A GRAFŮ	53
8	PŘÍLOHY	54

1 ÚVOD

V posledních letech se v České republice čím dál více řeší možné zavedení přímé volby starostů, a to nejen v okruhu odborné veřejnosti, ale také v okruhu té laické. Na druhou stranu diskuse o přímé volbě není žádnou novinkou, již v roce 2000 byla zmíněna v kontextu s návrhem zákona o obcích. Není se čemu divit, systém přímé volby je brán jako prvek přímé demokracie, který apeluje na větší zájem občanů v rozhodování o věcech, které jsou veřejné a týkají se právě jich. Jde především o volbu představitelů, ať už obcí, měst nebo celého státu. Proto je také přímá volba starostů často zmiňovaná v kontextu přímé volby prezidenta, která se v České republice poprvé uskutečnila v roce 2013.

K přímé volbě starostů se ovšem vztahuje řada otázek, která doposud není zodpovězena. Především zde panuje otázka týkající se legislativních změn, a to především, jestli by měl přímo zvolený starosta nabýt vyšších kompetencí, či nikoliv. Bylo by to na místě, neboť přímo dosazený starosta se silnějším mandátem bude snáze plnit volební program, kvůli němuž byl občany zvolen. Další věcí by byl jasně definovaný vztah mezi orgány obce, potažmo krajů. I v případě přímé volby starostů jsou dvě strany, kde na první stojí tábor kritiků a na druhé tábor příznivců. Obě skupiny mají pro své tvrzení pádné argumenty.

Mezi posledními návrhy na zrealizování přímé volby starostů byl návrh hnutí Svoboda a přímá demokracie v čele s Tomiem Okamurou z března letošního roku. Odpůrci onoho návrhu tvrdí, že není dopracován do konce. Na řadě jsou tak ústavně-právní výbor a výbor pro veřejnou správu, které se návrhem budou zabývat. ¹

¹ Česká televize, c2018

2 CÍL PRÁCE A METODIKA

Cílem práce je vypracovat návrh, který by shrnul klady a zápory uvažované přímé volby starostů v tuzemské komunální politice a poskytl samosprávám teoretický základ pro další zpracování.

V první části práce autor definuje základní pojmy územní samosprávy v České republice a orgány obce. Dále je vysvětlen komunální volební systém doplněný současnou podobou volby starosty v České republice. V závěru teoretické části autor zmiňuje příklady některých evropských zemí, kde je již přímá volba starosty zavedena.

Druhá část práce je praktická. Úkolem práce je zanalyzovat případné změny v samosprávách, ke kterým by zavedením přímé volby starostů mohlo dojít. Její součástí je analýza starostů jednotlivých obcí formou rozhovorů, která má zjistit, do jaké míry jsou starostové obeznámeni s problematikou uvažované přímé volby starostů v České republice. Dále je v práci provedeno dotazníkové šetření mezi občany, které má za úkol zjistit povědomí občanů o uvažované přímé volbě starosty, a také zjistit, jestli by změnu uvítali, či nikoliv.

3 TEORETICKÁ ČÁST

V teoretické části bakalářské práce se autor věnuje základním pojmům převzatých z odborné literatury, které je nutné definovat. Dále je v práci zmíněna současná podoba volby starosty v České republice a konkrétní příklady evropských zemí, kde je již přímá volba starosty zavedena.

3.1 Územní samospráva v České republice

Počátky územní samosprávy souvisejí s revolucí v roce 1848. V rakouském císařství nastaly změny ve struktuře i činnosti veřejné správy (Čmejrek, Bubeníček a Čopík, 2010, s. 19). V současné době se v České republice uplatňuje dvoustupňový systém územní samosprávy. Podle ústavy se Česká republika člení na základní územní samosprávné celky, což znázorňují obce, a na vyšší územní samosprávné celky, což značí kraje. Spojený model veřejné správy, jenž byl zvolen v České republice, značí, že kromě samostatných působností vykonávají obce a kraje také státní správu v působnosti přenesené. Dále platí, že se jeden územní samosprávný celek nemůže vměšovat do kompetencí jiného samosprávného územního celku. (Brůna, Miroslav. et al, 2005, s. 27) Stát, jakožto nositel veřejné moci, může svěřit část své moci subjektům nestátního charakteru, neboli veřejnoprávním korporacím, dělících se na územní (obce a kraje) a zájmové (profesní komory). (Balík, 2009, s. 11-12)

Základními prvky samosprávy podle Balíka (2009, s. 12) jsou:

- Území nebo činnost, vůči kterým působí,
- Osoby podřazené samosprávě,
- Existence samosprávy jako právnické osoby veřejného práva se soustavu samosprávných orgánů
- Vlastní hospodaření a rozpočet

Prakticky není možné, aby každá obec rozhodovala ve všech věcech jako celek. Z tohoto důvodu si vytváří samosprávné orgány. V územní samosprávě je velice důležitý princip subsidiarity, který garantuje, že všechny kroky, kterých se obec dopustí, budou co nejbližší místním občanům.

Podle Balíka (2009, s. 13) jsou rozlišovány tři typy obecních zřízení. Prvním je plná samospráva, značená jako anglický systém, neboť je uplatňován v anglosaských zemích.

Charakterizuje se tím, že všechna veřejná správa je prováděna jako samospráva. Druhým typem je oddělená státní správa a samospráva. V tomto případě území (např. obec) disponuje jak zvláštním orgánem samosprávným tak zvláštním orgánem státním. Poprvé se uplatnil ve Francii, proto je nazýván francouzským. Poslední typ obecních zřízení je smíšená veřejná správa, uplatňovaný v celé střední Evropě. Charakterizuje se tím, že stát přenáší některé úkoly na orgány územní samosprávy

3.2 Obec

„Obec je základem územní samosprávy. Je základním územním samosprávným společenstvím občanů na územním celku vymezeném hranicí území obce. Obec disponuje vlastním majetkem, spravuje své záležitosti samostatně, vystupuje v právních vztazích svým jménem a nese odpovědnost z těchto vztahů vyplývající.“(Brůna et al., 2005, s. 29) Obec má také svá práva a povinnosti, například vytváří neziskové organizace, zřizuje obecní policii, vydává obecní vyhlášky, a spravuje obec jako takovou. (Káňa, 2004, s. 47)

3.2.1 Funkce obce

Každá obec vykonává svoji funkci tak, jak je uvedeno v zákoně o obcích. Pomine-li se historie, struktura zastupitelských orgánů či rozdílná velikost obcí, může se mezi základní funkce obce řadit vývoz a sběr odpadu, starání se o místní komunikace, péče o sportovní aktivity dětí, umění nebo fungování a zajištění v oblasti sociálních služeb. Jinými slovy se obec stará o sociálně ekonomický rozvoj svého území.(Balík, 2009, s. 29)

3.3 Samostatná a přenesená působnost obce

Do samostatné působnosti řadíme činnosti, které obec vykonává v zájmu svých občanů. Má právo se samostatně rozhodovat v oblasti územní samosprávy. Obecně lze říci, že samostatná působnost obce je „péče v územním obvodu obce v souladu s místními předpoklady a zvyklostmi o komplexní územní rozvoj, zejména o vytváření podmínek o rozvoj sociální péče a pro uspokojování potřeby ochrany a rozvoje zdravých životních podmínek, dopravy a spojů, potřeby informací, výchovy a vzdělávání, celkového kulturního rozvoje a ochrany veřejného pořádku.“(Balík, 2009, s. 65) Přenesená působnost obcí spadala pod státní správu. „Do přenesené působnosti obce patřilo např. spolupůsobení v záležitostech soudních, ve věcech politického úřadu (okres, hejtmanství), ve vojenských a daňových záležitostech.“ (Čmejrek,

Bubeníček, Čopík, 2010, s. 24)

3.4 Klasifikace obcí

Jak už bylo zmíněno, obec je základní jednotkou územní samosprávy. Splňují-li obce určité podmínky, mohou být uváděny jako městys, město nebo statutární město. Specifické je v tomto ohledu hlavní město Praha. (Horzinková a Novotný, 2008, s. 99)

3.4.1 Město

Obecnou definici pro město nenajdeme. Z historického hlediska byla města chápána jako místo, kde převažovaly služby a řemesla, kdežto na venkovských obcích se lidé spíše zaměřovali na práci na poli. (Horzinková a Novotný, 2008, s. 100) Pavel Káňa (2004, s. 49) uvádí, že se město „vyznačuje tím, že má více než 5000 obyvatel, má náměstí, ulice, městské čtvrti, znak a prapor. Městský úřad může být pověřen výkonem přenesené působnosti nebo rozšířené působnosti. Většina občanů v ČR žije ve městech.“ Jestliže se chce nějaká obec stát městem, musí mít v první řadě alespoň 3000 obyvatel (neplatí pro města, která již jimi jsou), a zároveň tak musí stanovit předseda poslanecké sněmovny po vyjádření vlády. (Balík, 2009, s. 21)

3.4.2 Městys

Městys je historický typ obce stojící na hranici mezi městem a vsí. „Obec, která byla oprávněna užívat označení městys přede dnem 17. Května 1954, je městysem, pokud o to požádá předsedu Poslanecké sněmovny. Předseda Poslanecké sněmovny tak na žádost obce stanoví a zároveň určí den, od kterého se obec stává městysem.“ (Horzinková a Novotný, 2008, s. 100)

3.4.3 Statutární města

Statutární města se mohou členit na městské části nebo obvody s vlastními orgány samosprávy. Členění měst se provádí statutem města, který je vydáván formou obecně závazné vyhlášky obce. Ve statutu se stanovuje výčet a vymezení jednotlivých městských částí, pravomoc orgánů města a jeho městských částí a majetek, který městským částem spadá. (Balík, 2009, s. 22) Jelikož městské části nemohou nabývat majetku, musí se ve statutu upravit majetek statutárního města, který jim svěřuje, a rozsah oprávnění při nakládání s tímto majetkem. Orgány statutárních měst vykonávají přenesenou působnost stejně jako orgány městských obvodů a

městských částí – ty jsou při tomto výkonu správními obvody. Magistrát města pak přezkoumává hospodaření městských obvodů nebo městských částí. (Horzinková a Novotný, 2008, s. 102-103)

3.5 Orgány obce

„Obec je samostatně spravována zastupitelstvem obce. Dalšími orgány obce jsou rada obce, starosta, obecní úřad a zvláštní orgány obce. U obcí, které jsou městysem, se pro jejich orgány užívá označení zastupitelstvo městyse, rada městyse, úřad městyse a zvláštní orgány městyse. U měst se pro jejich orgány užívají názvy zastupitelstvo města, rada města, městský úřad, zvláštní orgány města.“ (Čmejrek, Bubeníček a Čopík, 2010, s. 38)

Orgánem, který samostatně spravuje obec, je zastupitelstvo. Zastupitelstvo volí ze svých členů starostu, který zastupuje obec navenek a je odpovědný za výkon své funkce zastupitelstvu, a místostarostu (nebo místostarosty), který zastupuje starostu po dobu jeho nepřítomnosti. Výkonným orgánem obce je rada obce tvořená starostou a členy zvolenými z řad zastupitelů. Starosta stojí v čele obecního úřadu. Obecní úřad dále tvoří místostarosta (nebo místostarostové), tajemník (pokud je tato funkce zřízena, jinak ji vykonává starosta) a zaměstnanci obecního úřadu. Obecní úřad plní úkoly, které mu uložilo v samostatné působnosti zastupitelstvo obce nebo rada obce, a vykonává přenesenou působnost. Zastupitelstvo si může zřídit jako své iniciativní a kontrolní orgány výbory. Každá obec musí mít vždy zřízen finanční a kontrolní výbor. Rada obce je oprávněna zřídit jako své iniciativní a poradní orgány komise. Komise může být rovněž zřízena pro výkon přenesené působnosti obce. (BRŮNA, Miroslav. et al., 2005, s. 29)

3.5.1 Zastupitelstvo

Zastupitelstvo lze považovat za vrcholný orgán obce, do kterého jsou zastupitelé voleni přímo občany. Zastupitelstvu obce je například vyhrazeno schvalovat program obce, schvalovat rozpočet, zřizovat policii, navrhopvat zástupce do ostatních orgánů nebo vyhlašovat místní referendum. Velikost zastupitelstva je odvozena od počtu místních obyvatel.

- Do 500 obyvatel 5 až 15 členů,
- Od 500 do 3000 obyvatel 7 až 15 členů,
- Od 3000 do 10000 obyvatel 11 až 25 členů,

- Od 10000 do 50000 obyvatel 15 až 35 členů,
- Od 50000 do 150000 obyvatel 25 až 45 členů,
- Nad 150000 obyvatel 35 až 55 členů.

Obecně lze říci, že zastupitelstvo obce má právo rozhodovat ve věcech, které patří do samostatné působnosti obce. Tím jsou myšleny záležitosti v zájmu jak obce, tak samotných občanů. Dle zákona mohou být ovšem svěřeny krajům nebo správním úřadům jako výkon státní správy a dále záležitosti, které do samostatné působnosti obce svěřuje zákon. (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010, s. 39-40)

V případě absence rady obce vydává veškerá nařízení zastupitelstvo. Může tedy přejímat další pravomoc kromě těch, jež dle zákona spadají pod radu obce. Aby bylo usnesení nebo rozhodnutí zastupitelstva platné, je nutný souhlas nadpoloviční většiny všech členů zastupitelstva obce. Ministerstvo vnitra může zastupitelstvo obce rozpustit v případě, že se nesešlo déle než 6 měsíců tak, aby bylo schopno se usnášet. Pakliže se tak stane, vykonává pravomoc rada obce, popřípadě starosta obce. Zastupitelstvo obce nemůže rozhodovat o věcech patřících do samostatné působnosti obce tehdy, klesl-li počet všech členů zastupitelstva o více než polovinu, popřípadě pod pět a není možno jej doplnit náhradníky.

Schází se podle potřeby, minimálně jednou za tři měsíce. Zasedání je svoláváno a řízeno starostou. Je veřejné a koná se v územním obvodu obce. Starosta je taktéž povinen zasedání svolat tehdy, jestliže o něj požádá alespoň jedna třetina členů zastupitelstva, nebo hejtman kraje. Aby bylo schopno se usnášet, musí být přítomna nadpoloviční většina všech jeho členů.

Do 10 dnů po skončení zasedání zastupitelstva obce se musí pořídit zápis o jeho průběhu. Je podepisován starostou nebo místostarostou a určenými ověřovateli. Do zápisu je možno veřejně nahlédnout na obecním úřadě (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010, 41-43).

3.5.2 Výbory

Mezi práva zastupitelstva obce patří i zřizování svých iniciativních a kontrolních orgánů – výborů. Výbory předkládají své návrhy zastupitelstvu, kterému jsou za své činnosti odpovědní. V čele výboru je vždy člen ze zastupitelstva obce, až na případ, kdy jde o předsedu osadního výboru. Stejně jako u ostatních orgánů obce, členové výborů se scházejí podle potřeby a i v tomto případě je počet členů vždy lichý. „Zastupitelstvo obce zřizuje vždy finanční a kontrolní výbor. Tyto výbory jsou nejméně tříčlenné. Jejich členy nemohou být starosta,

místostarosta, tajemník obecního úřadu ani osoby zabezpečující rozpočtové a účetní práce na obecním úřadu.“ Jestliže tvoří obec alespoň jedna desetina lidí, kteří nejsou občany České republiky, zřizuje zastupitelstvo obce výbor pro národnostní menšiny. Mezi jeho členy mohou být i zástupci těchto národnostních menšin, pokud je ovšem deleguje svaz utvořený podle zvláštního zákona. Zastupitelstvo obce může také zřídit osadní nebo místní výbory, ty jsou tvořeny minimálně třemi členy, které určuje právě zastupitelstvo. (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010, s. 48)

3.5.3 Rada obce

Radu obce lze charakterizovat jako výkonný orgán obce v oblasti samostatné působnosti. Za svou práci je rada obce odpovědná zastupitelstvu obce, z jehož řad jsou členové rady voleni. Počet členů rady je lichý a zároveň nesmí překročit jednu třetinu počtů členů zastupitelstva. V menších obcích se rada obce nezřizuje, její funkci vykonává starosta obce. (Balík, 2009, s. 72)

Schází se podle potřeby, ovšem její schůze jsou neveřejné. Schopnost usnášet se platí pouze v případě, je-li přítomna nadpoloviční většina. Nadpoloviční většina je taktéž nutná pro platné usnesení nebo rozhodnutí. I ze schůze rady obce se pořizuje zápis, který obsahuje pořad schůze, průběh, výsledky hlasování a přijatá usnesení. Musí být podepsán starostou, místostarostou nebo jiným radním. (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010, s. 44)

Radě obce je vyhrazeno:

- a)* zabezpečovat hospodaření obce podle schváleného rozpočtu, provádět rozpočtová opatření v rozsahu stanoveném zastupitelstvem obce,
- b)* plnit vůči právnickým osobám a organizačním složkám založeným nebo zřízeným zastupitelstvem obce, s výjimkou obecní policie, úkoly zakladatele nebo zřizovatele podle zvláštních předpisů, nejsou-li vyhrazeny zastupitelstvu obce (§ 84 odst. 2),
- c)* rozhodovat ve věcech obce jako jediného společníka obchodní společnosti,
- d)* vydávat nařízení obce,
- e)* projednávat a řešit návrhy, připomínky a podněty předložené jí členy zastupitelstva obce nebo komisemi rady obce,

- f)* stanovit rozdělení pravomocí v obecním úřadu, zřizovat a zrušovat odbory a oddělení obecního úřadu (§ 109 odst. 2),
- g)* na návrh tajemníka obecního úřadu jmenovat a odvolávat vedoucí odborů obecního úřadu v souladu se zvláštním zákonem,
- h)* zřizovat a zrušovat podle potřeby, komise rady obce (dále jen "komise"), jmenovat a odvolávat z funkce jejich předsedy a členy,
- i)* kontrolovat plnění úkolů obecním úřadem a komisemi v oblasti samostatné působnosti obce,
- j)* stanovit celkový počet zaměstnanců obce v obecním úřadu a v organizačních složkách obce,
- k)* přezkoumávat na základě podnětů opatření přijatá obecním úřadem v samostatné působnosti a komisemi,
- l)* stanovit pravidla pro přijímání a vyřizování petic a stížností,
- m)* schvalovat organizační řád obecního úřadu,
- n)* plnit úkoly stanovené zvláštním zákonem,
- o)* schvalovat účetní závěrku obcí zřízené příspěvkové organizace sestavenou k rozvahovému dni.
(Zákon 128/2000 Sb.: § 102)

3.5.4 Komise

I rada obce má právo zřídit si své poradní orgány – komise, které ji předkládají své návrhy. „Komise je též výkonným orgánem, jestliže jí byl svěřen výkon přenesené působnosti. Předsedou komise může být jen osoba, která, nestanoví-li zvláštní zákon jinak, prokázala zvláštní odbornou způsobilost v oblasti komisi svěřené přenesené působnosti. Komise je ze své činnosti odpovědná radě obce; ve věcech výkonu přenesené působnosti na svěřeném úseku odpovídá starostovi.“ (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010, s. 49)

3.5.5 Starosta

Starosta má reprezentativní pozici, zastupuje obec navenek. Je volený zastupitelstvem, kterému za výkon své funkce odpovídá. Na rozdíl od ostatních členů zastupitelstva musí být starosta (i místostarosta) občanem České republiky. Má právo jmenovat tajemníka obecního úřadu. (Čmejrek, Bubeníček a Čopík, 2010, s. 45)

Jde ovšem o paradox, protože jak ve své knize uvádí Balík (2009, s. 74) „sám o sobě je spíše orgánem bez pravomocí. Nemá totiž povahu statutárního orgánu, je součástí rady. Vzhledem k tomu, že není statutárním orgánem, musí úkony vyžadující schválení zastupitelstvem nebo radou činit až po jejich schválení. V opačném případě jsou neplatné, a starosta se dokonce vystavuje nebezpečí trestněprávní i občanskoprávní odpovědnosti.“

Dále starosta:

a) odpovídá za včasné objednání přezkoumání hospodaření obce za uplynulý kalendářní rok (§ 42),

b) plní úkoly zaměstnavatele podle zvláštních předpisů, uzavírá a ukončuje pracovní poměr se zaměstnanci obce a stanoví jim plat podle zvláštních předpisů, pokud není v obci tajemník obecního úřadu; vedoucí odboru jmenuje, odvolává a stanoví jim plat, jen není-li zřízena rada obce,

c) může po projednání s ředitelem krajského úřadu svěřit komisi výkon přenesené působnosti v určitých věcech,

d) může požadovat po Policii České republiky spolupráci při zabezpečení místních záležitostí veřejného pořádku,

e) odpovídá za informování veřejnosti o činnosti obce,

f) zabezpečuje výkon přenesené působnosti v obcích, kde není tajemník obecního úřadu,

g) rozhoduje o záležitostech samostatné působnosti obce svěřených mu radou obce,

h) plní další úkoly stanovené tímto zákonem a zvláštními zákony,

i) plní obdobné úkoly jako statutární orgán zaměstnavatele podle zvláštních právních předpisů vůči uvolněným členům zastupitelstva a tajemníkovi obecního úřadu. (Zákon 128/2000 Sb.:

3.5.6 Obecní úřad

Obecní úřad je tvořen starostou (ten stojí v čele samotného úřadu) a místostarostou (místostarosty), dále pak tajemníkem (je-li tato funkce zřízena starostou) a ostatními zaměstnanci obce zařazení do obecního úřadu. Obecní úřad může být rozdělen na odbory a oddělení, pakliže je rada obce zřídí. V oblasti samostatné působnosti plní obecní úřad úkoly, které mu nařídilo zastupitelstvo nebo rada obce, dále pak pomáhá výborům a komisím. (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010, s. 47)

3.6 Volební systémy

Politický systém v demokratické zemi se neobejde bez dobrovolného a zcela svobodného výběru. Obecně lze říci, že volební systém je soubor pravidel, který řídí proces od začátku, tj. vyhlášení voleb, po konečnou fázi, tedy sečtení hlasů a jejich převedení na mandáty. V České republice je hned několik volebních systémů, které určují, jakým způsobem se budou převádět hlasy od voličů na počty křesel. Volební systémy mají podíl také na tom, jestli volič volí stranu nebo určitého kandidáta. V případě, že volič hlasuje pro stranu, je kritériem to, „zda se hlasy přepočítávají na mandáty „v poměru“, či nikoli, a hlavní dělicí čára mezi volebními systémy je potom dána tím, zda tyto systémy ústí do poměrného nebo většinového zastoupení“. V případě druhém, kdy volič volí konkrétního kandidáta, je pro změnu kritériem to, kým je kontrolován výběr všech kandidátů. Dělicí čára je mezi tím, jestli jde o „personalizované hlasování“ či nikoliv. Obě kritéria mohou být ovšem různě kombinované, tudíž vyznat se v nich může být pro obyčejného člověka poněkud obtížné. (Sartori, 2011, s. 15)

3.6.1 Většinové systémy

Většinové systémy používají jednomandátové volební obvody, kterých je tolik, kolik je volených mandátů. Výhodou většinových systémů je jejich jednoduchost, vysoká personalizace volby a to, jak úzce je spjat zvolený zastupitel s volebním obvodem a jeho voliči. Jako nevýhoda většinových systémů se uvádí nepoměr volebních výsledků, které zvýhodňují silnější a tradiční strany oproti stranám nově vzniklým. V krajním případě se může stát, že strana s největším počtem získaných hlasů prohraje volby. (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010, s. 52-53) Hlavní rozdíl v majoritních systémech je ten, jestli vyžadují relativní nebo absolutní většinu. V obou případech vítěz bere vše, nicméně v případě absolutní většiny vítěz představuje

nadpoloviční většinu, kdežto v případě relativní většiny je vítěz ten, „kdo je první v cíli“.
(Sartori, 2011, s. 17)

3.6.2 Alternativní volba

Alternativní hlasování je volební systém, který vyžaduje, aby každý volič označil číslicemi všechny kandidáty na hlasovacím lístku v takovém pořadí, v jakém by je volil. Hlas má ovšem volič jen jeden, přenáší na v případě, že jeho kandidát číslo jedna ztrácí šanci. (Sartori, 2011, s. 17-18)

3.6.3 Systém poměrného zastoupení

Systém poměrného zastoupení je brán jako velmi spravedlivý, kde jeho největší předností je odhalení aktuálního rozložení politických sil a přidělit jim mandáty. Oproti většinovým systémům jsou systémy poměrného zastoupení složitější. Hlasy se musí na mandáty přepočítávat, složitěji se pak formuje většina a exekutivní koalice. Další nevýhodou je větší závislost kandidátů na stranických strukturách. Díky preferenčním hlasům mohou voliči ovlivnit pořadí kandidátů na listinách. (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010, s. 53)

3.6.4 Dvoukolové hlasování

Zvláštním systémem je dvoukolové hlasování, kdy volič volí dvakrát v rozmezí jednoho až dvou týdnů, čili má volič dostatek času, aby na základě výsledků z prvního kola znovu přeorientoval své hlasy. „Systém dvoukolového hlasování je většinový v jednomandátových obvodech a poměrný v obvodech s více mandáty“ (Sartori, 2011, s. 24)

3.7 Volby do zastupitelstev obcí v České republice

Volby do zastupitelstev obcí v České republice upravuje zákon 491/2001 Sb. Volební období je čtyřleté. Volby se konají na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva tajným hlasováním podle zásad poměrného zastoupení. (491/2001 Sb.: § 2)

Nestanoví-li zákon jinak, vyhlašuje volby prezident republiky nejpozději však 90 dnů před jejich konáním. Volby do zastupitelstev obcí se konají ve 2 dnech ve všech obcích, městech, městech se zvláštním postavením, hlavním městě Praze, městských obvodech a městských částech, pokud tento zákon nestanoví jinak (§ 54 a 58). Konají-li se volby ve 2 dnech, jsou jimi pátek a sobota. V první den voleb začíná hlasování ve 14.00 hodin a končí ve 22.00 hodin. Ve

druhý den voleb začíná hlasování v 8.00 hodin a končí ve 14.00 hodin. Dnem voleb se podle tohoto zákona rozumí první den voleb, nestanoví-li tento zákon jinak. (491/2001 Sb.: § 3)

3.8 Volební obvod

Velikost volebního obvodu lze chápat jako klíčovou proměnnou, která je poměřována počtem mandátů. Z odborné literatury je možno vyčíst, že se dělí do tří kategorií velikostí: nízká (2-4 mandáty), střední (5-9 mandátů) a vysoká (10 a více mandátů). V České republice je většina zastupitelstvem jedním volebním obvodem, z čehož lze odvodit, že velikost zastupitelstva obce hraje důležitou roli. Ve většině obcí platí, že občané volí v jednom jediném obvodě, kterým je obec. Avšak jak zákon umožňuje, obec je možno rozdělit na více obvodů, především z důvodu těsnějšího propojení voličů s jejich kandidáty. (Balík, 2009, s. 92-94)

3.9 Forma kandidatury

Na komunální úrovni v České republice se jedná o otevřené kandidátní listiny, kde si volič vybírá mezi konkrétními stranami, konkrétními kandidáty nebo může libovolně kombinovat hlasování pro kandidáty z různých kandidátních listin. Výhodou otevřených kandidátních listin je bezesporu posilování demokratické participace nebo i to, že se podporuje vztah voliče a jím vybranými kandidáty. „Volebními stranami, jež podávají kandidátní listiny, mohou být registrované politické strany a politická hnutí, jejich koalice, nezávislí kandidáti, sdružení nezávislých kandidátů nebo sdružení politických stran či politických hnutí a nezávislých kandidátů.“ Kandiduje-li politická strana nebo politické hnutí, nepotřebuje ke vstupu do voleb žádnou další způsobilost, kdežto nezávislí kandidáti, nebo jejich sdružení, musí ke své kandidátní listině připojit petici podepsanou svými voliči, kde nezávislí kandidáti potřebují podpisy 7% obyvatelstva obce a sdružení nezávislých kandidátů podpisy 5-0,5 % počtu občanů. Obecně je v platnosti, že volební strana uvádí maximálně tolik kandidátů, kolik se volí členů do zastupitelstva obce. Jestliže jsou zřízeny volební obvody, platí, že maximální počet kandidátů je rovno počtu členů zastupitelstva, jenž má být v daném volebním obvodu voleno. (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010, s. 60-61)

3.10 Struktura hlasu

Volič se nemusí omezovat při výběru kandidátů na jednu kandidátní listinu, může své favority

vybírat napříč volebními stranami. Volič může označit buď celou kandidátní listinu, to znamená, že dává hlas všem kandidátům na listině (tím pádem je výhodnější vstupovat do voleb se zcela zaplněnými listinami) nebo označí jen ty kandidáty, s kterými sympatizuje, a to tak, že vyplní křížkem rámeček před jménem. Je ovšem možno kombinovat oba postupy. V tomto případě volí předně přímo zvolené kandidáty, které doplní tolika kandidáty z označené volební strany, kolik činí rozdíl počtu všech členů zastupitelstva, kteří mají být zvoleni, a označených jednotlivých kandidátů v pořadí, v jakém jsou uvedeny ve sloupci. Každý volič musí být fyzicky u voleb, zákon neumožňuje, aby za něj jiná osoba hodila lístek do urny. Po ukončení voleb sečte volební komise hlasy. Počet hlasů pro volební stranu je dán součtem všech hlasů, co obdrželi uvedení kandidáti. (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010, s. 62)

3.11 Volební klauzule

U voleb založených na principu poměrných systémů je charakteristická existence uzavírací (volební) klauzule. Jedná se o 5% hranici, z celkového počtu platných hlasů vyděleného voleným počtem členů zastupitelstva a vynásobeného počtem jejich kandidátů, maximálně však počtem volených členů zastupitelstva, kterou musí politická strana přesáhnout, chce-li se zapojit do procesu rozdělování mandátů. V České republice platí tato klauzule od roku 2001. (Balík, 2009, s. 98). Stane-li se, že dále nepostupují alespoň dvě kandidátní listiny, sníží se 5% hranice vždy o 1 % až do splnění dané podmínky. K volební klauzuli se nepřihlíží v případě, že do voleb vstupuje pouze jedna kandidátní listina. (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010, s. 63)

V souvislosti lze zmínit reforma, která proběhla v Turecku v roce 1980, kde byla zavedena desetiprocentní klauzule. Při parlamentních volbách v roce 2002 tuto vysokou hranici překonaly pouze dvě politické strany. Důsledkem nynější podoby volebního systému v Turecku je jednak znevýhodňování malých, ale i některých tradičních stran, ale i pravidelný vysoký podíl propadlých hlasů, který konkrétně ve výše zmiňovaných volbách přesáhl 40 %. Naopak v Izraeli, kde byla klauzule 1 %, se jevila jako zbytečná. (Havlík, Šedo, Čaloud, 2004, s. 131)

3.12 Volební formule

Volební formulí je myšleno převádění odevzdaných hlasů na mandáty. V odborné literatuře je možno setkat se s podrobnějším dělením volební formule na volební kvóty a volební dělitele. Volební kvóta (např. Hareova kvóta) zjišťuje minimální počet hlasů potřebných pro získání mandátu. „Volební dělitel vychází z předpokladu, že na získání křesla by měl mít nárok ten

subjekt, který vykazuje nejvyšší průměr hlasů na mandát.“ Volební zisk subjektu je tedy dělen řadou čísel s tím, že mandát získá právě ta strana, která má na něj nejvyšší aktuální průměr. Volební formule hrají roli především v kombinaci s ostatními faktory, zejména velikostí volebních obvodů. „V rámci menších volebních obvodů kvóta Imperiali, dělitel Imperiali a modifikovaný d'Hondt zvýhodňuje velké strany; naopak dělitel Sainte-Leguë a dánský dělitel jsou výhodné pro malé strany.“ V České republice se ve volbách do zastupitelstev obcí používá d'Hondtova volební formule, která nahradila formuli Sainte-laguë, který byla používána do roku 2001. (Balík, 2009, s. 101-102)

3.13 Předčasné volby

Nejen v českém komunálním systému může dojít k tomu, že aktuální zastupitelstvo nevydrží do konce svého období. V takovém případě se vyhlásí nové volby konající se ve čtyřech možných situacích:

- Když se počet členů zastupitelstva snížil o více než jednu třetinu oproti svému výchozímu stavu a nebyli náhradníci,
- Pokud klesl počet zastupitelů pod pět
- Pokud došlo ke vzniku nové obce
- Pokud došlo ke vzniku nové městské části. Nové volby se nemohly konat v posledních třech měsících volebního období. Dále byla možnost voleb dodatečných, které se konaly tam, kde z nejrůznějších důvodů řádně neproběhly „řádné“ volby. Předsednictvo ČNR mělo povinnost do týdne od vyhlášení výsledků učinit opatření k jejich dodatečnému nebo novému provedení (§ 47, 56 zákona č 368/1990 Sb.)

Dodatečné volby se konají tehdy, jestliže se z jakéhokoli důvodu nekonaly. Opakované volby se uskuteční v případě, pokud soud uzná právě uskutečněné volby za neplatné. „Pokud volební komise neodevzdala zápis o průběhu a výsledku hlasování, koná se opakované hlasování – tedy nikoli celé volby včetně podávání listin apod., ale pouze akt hlasování. (Balík, 2009, s. 106-107)

3.14 Současná podoba volby starosty v České republice

Podle českého zákona je starosta volen nepřímou. Ze svých řad ho volí zastupitelstvo, kterému je odpovědný. Zastupitelstvo může starostu volit tajně, nebo veřejně, jak mu umožňuje zákon. Pro nabytí statutu starosta je nutno, aby kandidát získal nadpoloviční většinu hlasů od

zastupitelstva. Může se tedy stát, že nadpoloviční většinu hlasů nezíská ani jeden z kandidátů, v takovém případě není možno zvolit nikoho do funkce starosty. Obec bude bez starosty také v případě, že zvolený starosta odmítne funkci a není zde k dispozici žádný náhradník.

3.15 Volba starosty v Evropě

V evropských zemích se uplatňují tři modely volby starostů. Prvním je přímá volba starostů (Itálie, Portugalsko, Řecko, Kypr, Slovinsko, Slovensko, Polsko, Rumunsko, Bulharsko, Ukrajina, Makedonie, Albánie), druhým modelem je nepřímá volba starostů (Belgie, Finsko, Nizozemsko, Francie, Dánsko, Irsko, Lucembursko, Švédsko, Španělsko, Malta, Chorvatsko, Estonsko, Litva, Lotyšsko), která je mj. uplatňována i v České republice, a třetím modelem je přímá i nepřímá volba starostů. S posledním modelem se můžeme setkat ve Velké Británii, kde si občané prostřednictvím referenda rozhodnou, jestli se starostové budou volit přímo, nebo nepřímo; v Německu a Rakousku, podle spolkové země; Norsko a Maďarsko, tady se starosta volí přímo v obcích do 10 000 obyvatel; a Rusko. V zemích, kde se volí prezident přímo, se většinou volí i starosta přímo, naopak v zemích, kde se hlava státu nevolí (konstituční monarchie), nebo se volí nepřímo, se i často starosta volí nepřímo. Zajímavá je v tomhle ohledu Česká republika, kde se hlava státu volí přímo, kdežto starosta je volen zastupitelstvem – tedy nepřímo. V následující části práce se bude autor zabývat volbou starosty v některých evropských zemích.

3.15.1 Slovensko

Ačkoli na Slovensku probíhala obnova samosprávy zároveň jako v českých zemích, fungování bylo zcela odlišné. Na Slovensku se starosta zároveň se zastupitelstvem, kterého nesmí být členem, volí přímo. Starosta má na Slovensku větší pravomoc než v České republice. Je volený většinovým systémem s formulí relativní většiny (první v cíli). Náleží mu pravomoc, která v českých zemích náleží radě obce. Zastupitelstvo může vyhlásit referendum, jestliže starosta jakýmkoli způsobem porušuje nebo zanedbává své povinnosti. Aby bylo vyhlášeno, je potřeba, aby jej formou petice podpořilo alespoň 30 % voličů. Kandidát na starostu musí být starší 25let. Volba probíhá zároveň s volbou členů do zastupitelstva. Používá se jednokolový systém, kdy ke zvolení stačí prostá většina.

3.15.2 Rakousko

Starosta v Rakousku má lehce odlišné postavení jak starosta u nás. „Je výkonným orgánem

obce v otázkách přenesené působnosti (to jej odlišuje od představenstva). Zodpovídá také za provádění rozhodnutí rady v působnosti samostatné; navíc samozřejmě také reprezentuje obec navenek. Stojí v čele obecního úřadu. Starosta musí být nutně rakouským státním občanem. Předsedá radě a představenstvu.“(Balík, 2009, s. 117) Až po roce 1994 došlo k reformě, která spěla k přímé volbě. Do té doby volila starostu obecní rada. V dnešní době se volí starosta přímo v 6 spolkových zemích a to dvoukolovým většinovým systémem. Zajímavostí je, že starosta je v Rakousku spíše čestný titul, starosta z povolání je výjimka. Další zajímavostí je také to, že v Rakousku je volební právo omezeno 16. rokem. Pasivní právo je v rozmezí 18-21let.(Balík, 2009, s. 115-118)

3.15.3 Polsko

V Polsku byla zavedena přímá volba většinovým systémem s formulí absolutní většiny v roce 2002. Starosta je výkonným orgánem obce, sám si jmenuje zástupce. Kandidát je navrhován volebními výbory. Volí se dvoukolovým systémem, kde do druhého kola postupují dva kandidáti. V případě, že kandiduje jediný uchazeč, musí v prvním kole získat nadpoloviční většinu. Jestliže se tak nestane, starostu volí zastupitelstvo. Přímá volba měla také zlepšit místní samosprávu a zapojit více občanů do komunální politiky.(Balík, 2009, s. 118-120) Podle polského autora Pawła Swianiewicze hrál také roli k zavedení přímé volby nátlak ze zahraničí. (Swianiewicz, 2003: 294)

3.15.4 Německo

V Německu byla přímá volba zavedena v 90. letech. Do té doby fungovaly dva modely lokální politiky. Prvním byl jihoněmecký, který se vyznačuje silným postavením starosty, nejvyšším představitelem obce. Ten byl volený přímo na dobu 6-8 let. Druhým je severoněmecký model, kde hraje hlavní roli rada obce, která si volila předsedu a obecního ředitele – šéfa správy. „Rada měla rozhodovací „politickou“ pravomoc, zatímco správa, dle britského modelu, plnila „nepolitické“ úkoly.“(Balík, 2009, s. 126-128)

3.15.5 Francie

Starosta je volený radou, ovšem nemůže být radou odvolán. Rada také volí náměstky, kteří spolu se starostou tvoří předsednictvo rady. „ Všichni jsou voleni tajným hlasováním; pokud ani po druhém kole nezískají kandidáti absolutní většinu všech hlasů, koná se kolo třetí, v němž již ke zvolení postačuje většina relativní. V případě rovnosti hlasů při rozhodujícím postu

získává mandát starší.“ Postavení starosty je silné, řeší věci v oblasti bydlení, městské dopravní sítě nebo například zabezpečení základních škol. „Starosta je kompetentní v oblasti správní policie, a pokud je zřízena, je velitelem městské policie. (Balík, 2009, s. 132-135)

3.16 Shrnutí teoretické části

V úvodu teoretické části se autor zabývá základními pojmy, které je nutno znát pro plné chápání komunálního volebního systému v České republice. Jsou zde vysvětleny základní prvky územní samosprávy v České republice doplněné základními orgány obce. Následuje vymezení volebních systémů. V závěru teoretické části se autor zabývá současnou podobou volby starosty v České republice doplněné příklady některých evropských zemí, kde je přímá volba starosty již zavedena.

4 PRAKTICKÁ ČÁST

První polovina praktické části se zaměřuje na analýzu osobních rozhovorů se starosty jednotlivých obcí třetího typu, kde všechny mají do 2000 obyvatel. Rozhovory mají zjistit, do jaké míry jsou starostové informovaní o možném zavedení přímé volby starostů. Otázky budou směřovány jednak tedy na povědomí starostů o přímě volbě, ale také na osobní postoj k tomuto tématu.

Druhá polovina praktické části bude věnována dotazníkovému šetření mezi občany. Respondenti budou svoje odpovědi posílat anonymně. Dotazník bude elektronickou formou na webové stránce www.survio.com. Survio je oblíbená online platforma pro tvorbu dotazníků.

Z nahraných rozhovorů budou pečlivě zpracovány odpovědi a sepsány do textu. Výsledky z dotazníkového šetření budou sepsány a k nim následně budou zpracovány grafy.

Poté autor práce sepíše návrhy na zlepšení.

4.1 Charakteristika zkoumané oblasti

V této části práce jsou blíže uvedeny informace o obcích třetího typu, z kterých byly pořízeny a následně zpracovány rozhovory se starosty.

4.1.1 Jevišovka

První obcí, ve které byla starostka ochotna zodpovědět otázky týkající se přímé volby starostů, byla Jevišovka. Obec se nachází v okrese Břeclav v Jihomoravském kraji, bezprostředně u rakouských hranic. Žije zde 630 obyvatel. Zastupitelstvo obce se skládá ze starostky, kterou je paní Božena Bošiaková, místostarosty Ing. Patrika Lukáče a dalšími pěti zastupiteli. Mimo redakční rady Zpravodaje obce Jevišovka a sboru pro občanské záležitosti je zde zřízen finanční výbor, kontrolní výbor, výbor životního prostředí a kulturní výbor. Nachází se zde dvě organizace zřízené obcí a to Mateřská škola a knihovna. V obci mohou občané využít služby CzechPointu, které jim jsou dostupné v úřední hodiny. Poslední volby do zastupitelstev obcí v roce 2014 ovládlo Sdružení nezávislých kandidátů 2014, kteří s 44,83 % hlasů obsadili 4 z celkových 7 mandátů. Za nimi se umístili Nezávislí 2014 (starostka a místostarosta obce), kteří obdrželi 29,8 % hlasů a mohou se tak pyšnit 2 mandáty v obci. Poslední mandát obdržela Česká strana sociálně demokratická s přibližně 16,5 % hlasů. S pouhými 8,78 % hlasů se umístili „MLADÍ NEZÁVISLÍ“, na které už žádné místo v zastupitelstvu obce nezbylo.

4.1.2 Drnholec

Městys Drnholec je situován v okrese Břeclav v Jihomoravském kraji. Žije zde přibližně 1700 občanů. Obcí s rozšířenou působností a s pověřeným obecním úřadem je 12 km vzdálený Mikulov. V městyse Drnholec je zřízeno zastupitelstvo, tvořené starostou Janem Ivičičem, místostarostou Ing. Bronislavem Kocmanem a dalšími třinácti členy. Městys taktéž disponuje radou obce, která je pětičlenná včetně starosty a místostarosty. Mimo těchto základních orgánů obce je zde také kontrolní a finanční výbor. V Drnholci je také možno využívat dvě příspěvkové organizace, které zřizuje obec sama a to mateřskou a základní školu. Za zmínku také stojí CzechPoint, který mohou zdejší obyvatelé využívat v úředních hodinách. V posledních volbách do zastupitelstev obcí v roce 2014 zvítězila strana DRNHOLEC 2014 (ve které je členem starosta Ivičič) s bezmála 64 % hlasů, díky čemuž obsadili hned 10 mandátů v obci. Zbýlých 5 mandátů si rozebrali STAROSTOVÉ A NEZÁVISLÍ, kteří získali necelých 14 % hlasů (2 mandáty), NEZÁVISLÍ, kteří obdrželi necelých 13 % (taktéž 2 mandáty) a

Komunistická strana Čech a Moravy, která obdržela jen necelých 11 % hlasů, které znamenaly poslední a pro ně jediný mandát v obci.

4.1.3 Hrabětice

Obec leží v jihovýchodní části okresu Znojmo v Jihomoravském kraji poblíž rakouských hranic. Poblíž protéká řeka Dyje. Žije zde okolo 870 obyvatel. Jelikož i Hrabětice jsou obcí třetího typu, pověřeným obecním úřadem jsou v jejich případě Hrušovany nad Jevišovkou a obcí s přenesenou působností poté Znojmo. V samotném srdci obce se nachází kostel sv. Antonína i obecní úřad, který je tvořen starostou Jaroslavem Fodorem, místostarostou Mgr. Josefem Wolfem a dalšími devíti zastupiteli. V obci je také zřízen kontrolní a finanční výbor. Občané zde mohou využívat místní poštu, nebo mateřskou a základní školu. Poslední volby do zastupitelstev obcí v roce 2014 jasně ovládlo SDRUŽENÍ NEZÁVISLÝCH KANDIDÁTŮ (včetně starosty a místostarosty), když získalo 62,46 % hlasů a obsadilo 7 mandátů. Zbylé 4 mandáty si rozdělili po dvou Sdružení nezávislých kandidátů s 20,31 % hlasů a Komunistická strana Čech a Moravy se 17,23 % preferenčních hlasů. Celková účast občanů byla 49,28 %.

4.1.4 Hevlín

Poslední zkoumaná obec se nachází v okrese Znojmo v Jihomoravském kraji přímo u hranic s Rakouskem. V obci žije přibližně 1400 obyvatel. I Hevlín je obcí třetího typu, pověřenou obcí jsou pro něj Hrušovany nad Jevišovkou a roli obce s rozšířenou působností vykonává město Znojmo. Funkci starosty v obci vykonává Ing. Antonín Pichanič a funkci místostarosty Ing. Václav Čaj. Spolu pak s dalšími devíti zastupiteli tvoří zastupitelstvo obce. V obci je také zřízen kontrolní a finanční výbor. Nachází se zde také základní škola, kterou zřizuje obec. Poslední volby do zastupitelstev obcí 2014 zde dopadly oproti výše zmiňovaným obcím značně vyrovnaněji. Nejlépe se umístili Moravané v čele se starostou, kteří obdrželi 33,76 % hlasů a obsadili hned 4 mandáty v zastupitelstvu. Hned za nimi skončila s 26,71 % hlasů Česká strana sociálně demokratická, které nalezly mandáty 3. Následovalo Sdružení nezávislých kandidátů obce Hevlín s 20,66 % hlasů a 2 mandáty, a Komunistická strana Čech a Moravy s 18,88 % hlasů a taktéž 2 mandáty v zastupitelstvu. Celková účast činila 52,28 % oprávněných voličů.

4.2 Dotazování starostů

Při řešení problematiky přímé volby starostů je také důležité ptát se na názory samotných starostů měst a obcí, které se od sebe mnohdy odlišují. Starosta obce Drnholec pan Jan Ivičič (DRNHOLEC 2014) uvádí, že informace o přímé volbě pochyťává především z médií, sám se tím podrobněji nezabýval. „Dost jsem přemýšlel o tom, co by se stalo, kdyby se to uzákonilo, protože začátkem října jsou komunální volby, na které by to mělo velký vliv. Ale myslím si, že se to do té doby uzákonit nestihne, pokud vůbec.“ Na to, jestli by se měl starosta volit přímo, má jasný názor: „Já jsem zásadně proti. Na úřadě jsem již 9 let, po té době člověk samozřejmě nasbírá nějaké zkušenosti. Za prvé nemáme všechny informace, není to úplně dotažené do konce, není žádná prováděcí vyhláška.“ Jako jeden z mnoha možných problémů uvádí situaci, kdy na kandidátní listině je na prvním místě lídr, který chce být zvolen na post starosty a ti, co jsou pod ním, se na něm domluvili. „Teď si vezměte, že nejvíce hlasů dostal druhý, nebo třetí člověk na kandidátní listině, ovšem oni to dělat nechtějí, chtějí jen podpořit toho leadera. Jak se to bude řešit?“ Odpověď na tuto otázku starosta doposud nezná. Jako další možný problém spatřuje v tom, že se může v malých obcích domluvit jakkoli spřízněná skupina voličů, která dá hromadně hlas například někomu z rodiny, nebo okruhu podnikatelů, což zapříčiní to, že dosazený starosta bude prosazovat zájmy právě těch lidí, co ho tam dosadili. S případným zavedením přímé volby zmiňuje, že by starosta velmi pravděpodobně získal větší pravomoc, s čímž také nesouhlasí: „Vždy je pojistkou, když o důležitých věcech rozhoduje zastupitelstvo, potažmo rada obce. Nemyslím si, že by bylo dobré, kdyby byl starosta neomezeným pánem. Na ten pád by byl i těžko odvolatelný.“ Uzákoněním by mohlo dojít k většímu zájmu občanů na komunální úrovni, k čemuž by podle starostových slov nejspíše nedošlo. „Je skupina lidí, která k volbám nepůjde nikdy. Když to řeknu obecně, tak akorát někde kritizují u piva, ale sami se nikdy o nic nezajímali. Nikdy si nepřišli na zastupitelstvo poslechnout co se děje a vyjádřit svůj názor.“ Závěrem pan starosta tvrdí, že zde je plno otázek, které by měly být zodpovězeny, než k něčemu vůbec dojde.

Božena Bošiaková (Nezávislí 2014), která je již druhým obdobím starostkou obce Jevišovka, uvádí, že se blíže přímou volbou nezabývala z časového důvodu. „Při tom množství změn a informací se seznamuji opravdu jen s tím, co je aktuální a schválené.“ Jelikož není zcela obeznámena s podmínkami, nedokáže zhodnotit, jestli by bylo zavedení přímé volby krok dopředu. Podle jejího názoru by nevzrostl zájem občanů o dění v obci, protože má již druhým obdobím zkušenosti, že se o dění v obci zajímá jen velice malé procento občanů. „Stále iniciuji

lidi, aby přišli s návrhem a zajímali se. Když jsme zpracovali strategický plán obce, tak se k němu nikdo nevyjádřil.“ Přímou zvolený starosta podle ní stejně nebude zastupovat jen sebe, ale skupinu lidí, která s ním do voleb šla. „Máme sedmičlenné zastupitelstvo, a když řeknu, že pět lidí z toho pracuje, tak je to moc.“ Podle starostky by přímou dosazený starosta měl mít více kompetencí „Více kompetencí by asi mít měl, ale protože se dnes s každým rozhodováním nese více rizika, tak raději veškeré věci řešíme v zastupitelstvu. Do zastupitelstva dávám i takové věci, které nemusím. Dnes se právní odpovědnost přenáší na celé zastupitelstvo.“

Starosta obce Hrabětice Jaroslav Fodor (SDRUŽENÍ NEZÁVISLÝCH KANDIDÁTŮ) kandidoval již třikrát za sebou a vždy vyhrál celkem s velkým rozdílem. Ze zkušenosti tvrdí, že skupiny s minimálním počtem hlasů utvářejí koalice, které se ho pokoušely sesadit, avšak vždy neúspěšně. „Z této zkušenosti jsem se vždy hlásil k přímé volbě starostů. Když jsem měl například 212 hlasů a kýblovali se mnou lidi, kteří měli 47 hlasů, a já kvůli tomu musel měnit zajetou zvyklost, tak následně, když tihle lidi měli řešit nějakou problematiku, tak okamžitě skládali mandáty.“ Podle starosty Hrabětic by měl mít přímou zvolený starosta více kompetencí, byť by to znamenalo větší zodpovědnost: „Příklad nějaké kompetence by mohlo být navýšení peněžního limitu, kde by mohl jít starosta ze své pozice do nějaké vyšší částky při výběrovém řízení“. Na druhou stranu může sám rozhodnout o věcech, o kterých by podle něj neměli ostatní zastupitelé rozhodovat z důvodu neinformovanosti. Dále se starosta domnívá, že by mohlo dojít zavedením přímé volby k většímu zájmu občanů na komunální úrovni, protože by podle jeho slov volili konkrétní fyzickou osobu. Ohledně rizika, že by občané dosadili na post starosty někoho, kdo by na něj neměl dostatečnou kvalitu, tvrdí: „Myslím si, že by lidé volili výraznou osobnost, za kterou je už něco vidět. Buď profesně na jiném pracovišti, nebo člověka, který má nějaké organizační schopnosti.“

Funkci starosty vykonává v obci Hevlín Ing. Antonín Pichanič, který se k přímé volbě starostů vyjádřil tak, že o ní slyšel, avšak podrobněji se o ni nezajímal skrze nadcházející komunální volby. Podle jeho slov se přímá volba do té doby uzákonit nestihne. O možném volení starostů přímou volbou se vyjadřuje následovně: „Osobně bych se tomu nebránil. Myslím si, že to není špatná věc, protože pokud si mohou lidé rozhodnout, koho na postu starosty chtějí, tak ať si je určí sami. Bylo by to objektivnější a ze strany občanů spravedlivější.“ Jako výhodu přímé volby spatřuje v tom, že by měl starosta jasný signál od občanů, že ho tam chtějí a důsledkem toho bude pociťovat starosta větší důvěru při vykonávání mandátu. Také by podle něj nastal větší zájem občanů o dění v obci. Situaci porovnal s poslední volbou prezidenta, kdy byla účast přes

60% oprávněných voličů. Dále dodává: „Mám v opozici pár lidí, kteří mě mnohdy zdržují zbytečnými otázkami od práce. Je to jen jejich osobní ego. Proto si myslím, že to výhodu má“. Podle jeho názoru by měl mít zcela jasně přímo zvolený starosta více kompetencí. „Starosta je dost omezený, má svázané ruce. Pokud by ho jednou občané zvolili přímou volbou, tak by měl dostat i větší důvěru, aby mohl více rozhodovat sám.“ Zde jako příklad uvedl rozhodování ve finančních záležitostech do 50 000 korun.

4.3 Dotazníkové šetření

4.3.1 Struktura dotazníku

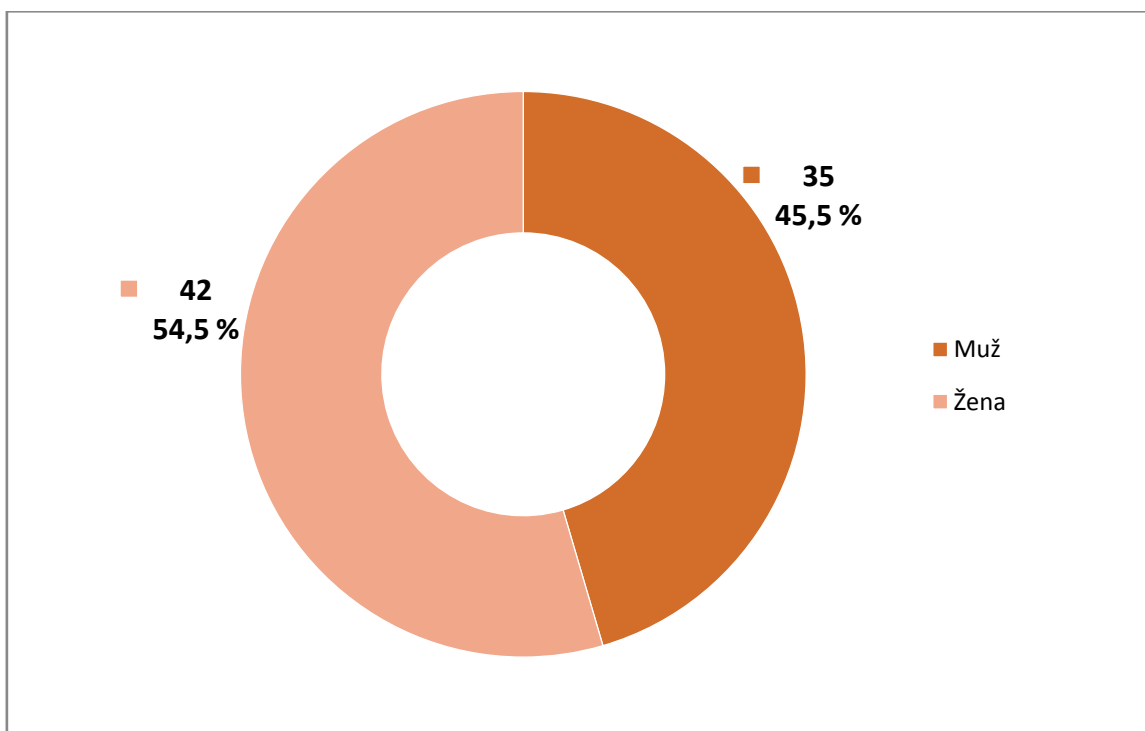
Dotazníkový formulář se skládá z dvanácti otázek. Všechny otázky jsou uzavřené. Respondenti vybírají nejméně mezi dvěma odpovědi a nejvíce mezi sedmi odpovědi.

4.3.2 Vyhodnocení dotazníku

Dotazníkového šetření se účastnilo 77 respondentů, kteří odpovídali anonymně.

První otázka: Jaké je Vaše pohlaví?

Graf 1: Pohlaví

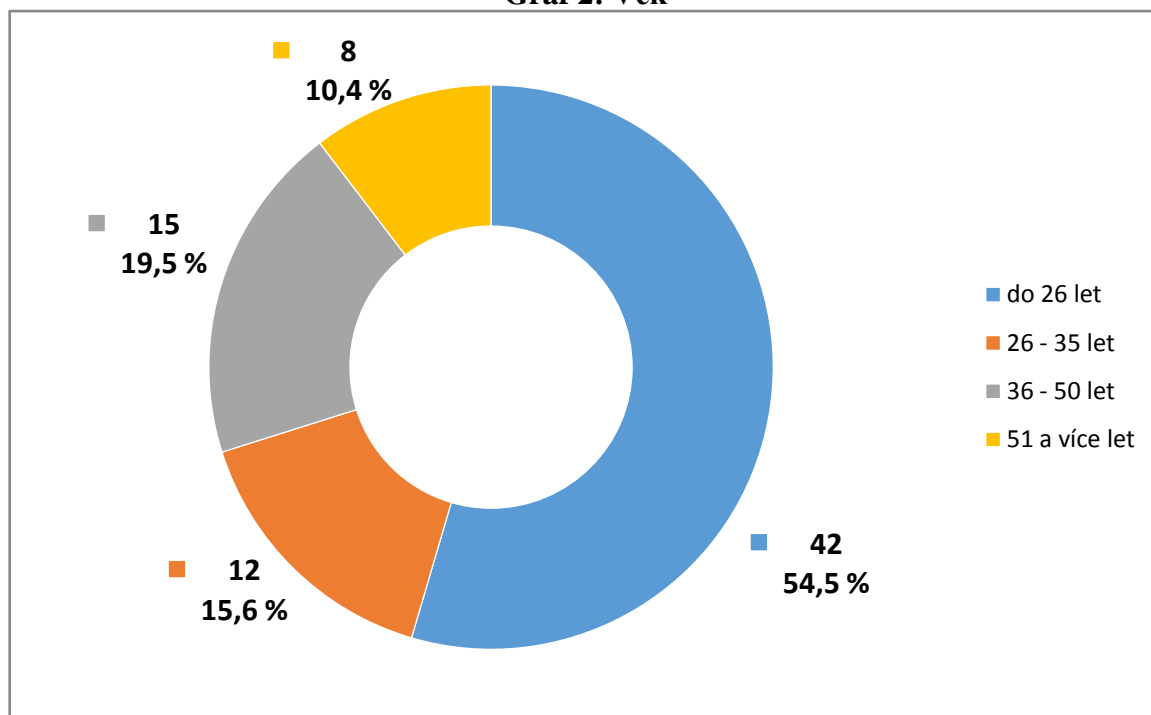

Zdroj: Vlastní práce autora

V první otázce byli respondenti tázáni na pohlaví. Jak je patrné z grafu, početnější skupina dotazovaných byla tvořena ženami. Z celkových 77 dotazovaných jich bylo 42, což procentuelně vychází na 54,5 %. V grafu jim náleží růžová barva. Mužů odpovědělo 35, což je rovno 45,5 %. V grafu je toto zastoupení značeno barvou hnědou.

Druhá otázka: Jaký je Váš věk?

Graf 2: Věk

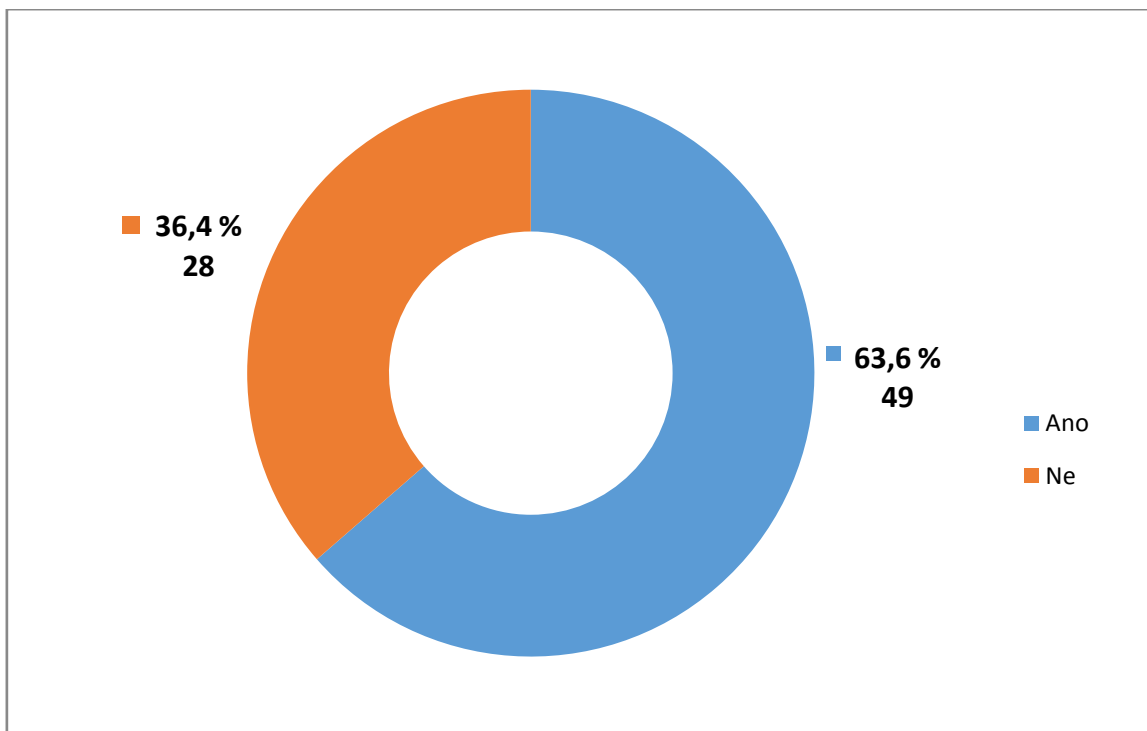

Zdroj: Vlastní práce autora

Hned po pohlaví byli respondenti dotazováni na věk. Dotazník nebyl cílen pouze na jednu věkovou skupinu, jak je vidno z druhého grafu. Nejpočetněji byla zastoupena věková kategorie do 26 let, která je na grafu značená modrou barvou, a to hned čtyřiceti dvěma lidmi, což mohlo zapříčinit to, že dotazník byl rozeslán mimo jiné na stránky, které navštěvují především studenti vysokých a středních škol. Druhou nejvíce obsazenou byla skupina respondentů ve věku od 36 do 50 let, na grafu značená barvou šedou. Tvořilo ji patnáct dotazovaných. Následovala dvanáctičlenná skupina respondentů od 26 do 35 let, v grafu vyznačená hnědě. Nejmenší část grafu patřila žlutě vyznačené skupině, která je charakterizovaná věkovou hranicí 51 let a více. Zastoupena byla osmi lidmi.

Třetí otázka: Slyšel/a jste o možném zavedení přímé volby starostů?

Graf 3: Slyšel/a jste o přímé volbě starostů?

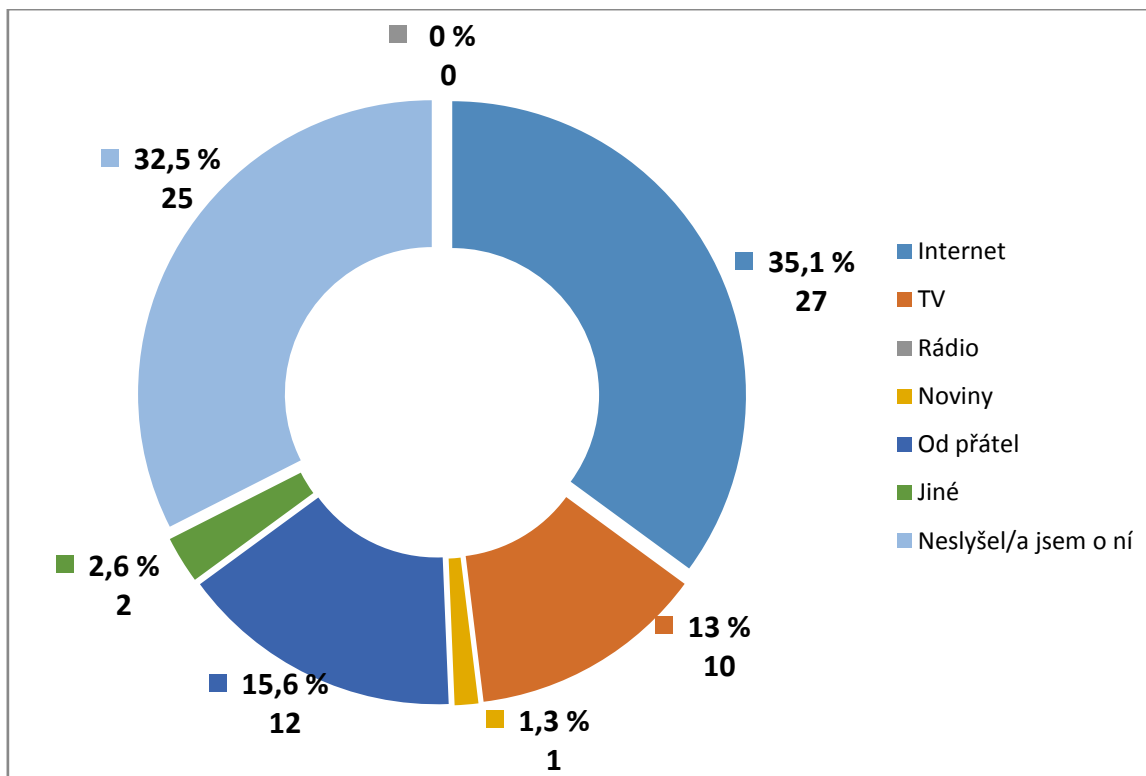

Zdroj: Vlastní práce autora

Třetí graf znázorňuje povědomí dotazovaných o přímé volbě starostů. Jak je možno vidět, většina respondentů o přímé volbě slyšela. Z celkových 77 dotazovaných je tato skupina tvořena čtyřiceti devíti lidmi, což je rovno 63,6 %. V grafu jsou znázorněni modrou barvou. Druhou skupinu lidí tvoří ti, co o přímé volbě neslyšeli. Číselně je tato skupina tvořena dvaceti osmi lidmi, což je rovno 36,4 %.

Čtvrtá otázka: Kde jste se o přímé volbě starosty dozvěděl/a?

Graf 4: Kde jste se o přímé volbě starosty dozvěděl/a?

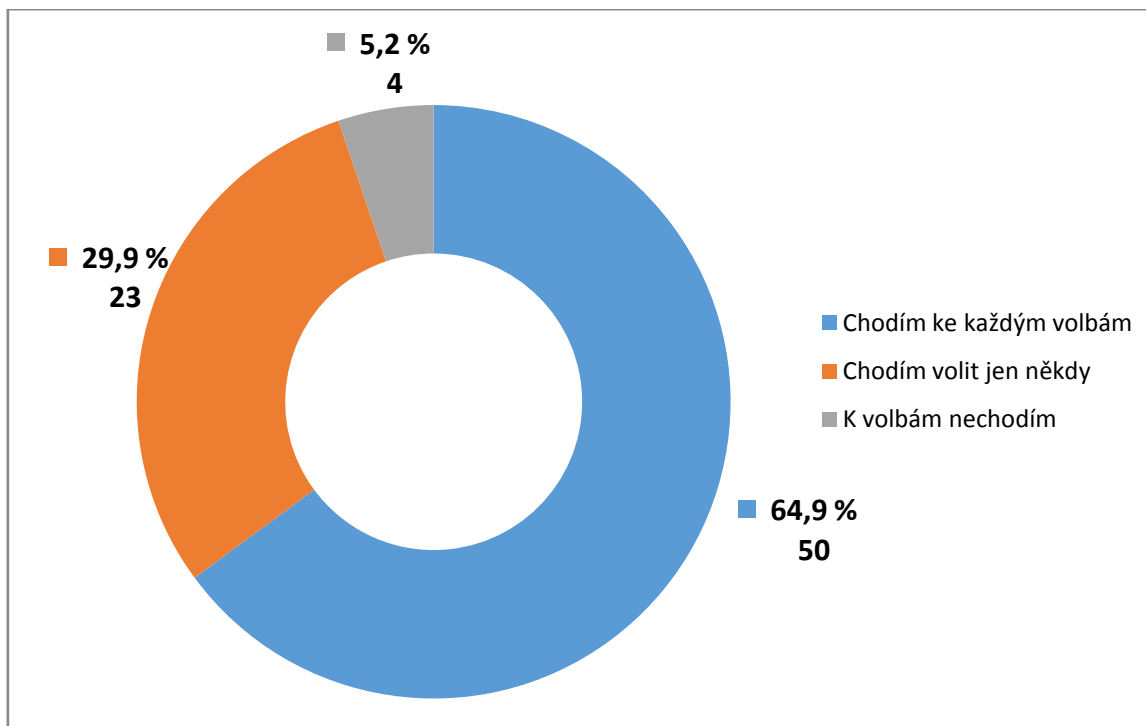

Zdroj: Vlastní práce autora

Čtvrtý graf je spojen s otázkou, kde se respondenti o přímé volbě starosty dozvěděli. Jak graf znázorňuje, nejčastěji se dotazovaní o přímé volbě dozvěděli z internetu, a to hned ve dvaceti sedmi případech, což se dalo předpokládat, neboť internet je v dnešní době největší zdroj informací. Druhou nejčastěji volenou odpovědí byla „neslyšel/a jsem o ní“, respondenti ji zvolili hned dvacet pětkrát. Další nejčastěji volenou odpovědí v dotazníku byla, že se dotazovaní dozvěděli o přímé volbě starosty od přátel. Tato odpověď byla zaškrtnuta dvanáctkrát. Deset respondentů se o této problematice dozvědělo z televize, v dotazníku to byla čtvrtá nejčastěji volená odpověď. Zelenou barvou v grafu je pak vyznačená odpověď „jiná“, kterou respondenti zvolili dvakrát. Žlutě vyznačené jsou noviny, s kterými se ztotožnil pouze jeden respondent. K překvapení ani jeden z dotazovaných nezvolil odpověď „rádio“.

Pátá otázka: Chodíte pravidelně k volbám?

Graf 5: Chodíte pravidelně k volbám?

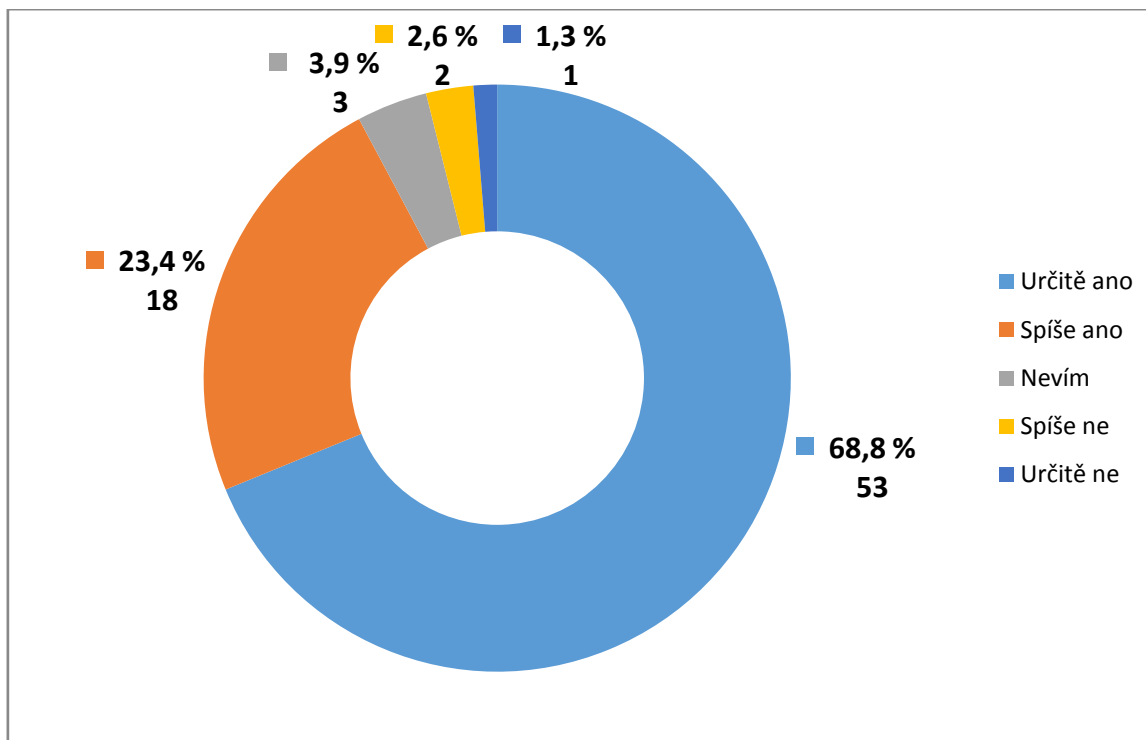

Zdroj: Vlastní práce autora

Pátý graf se týkal toho, jak často chodí respondenti k volbám. Jak graf znázorňuje, dvě třetiny dotazovaných chodí ke každým volbám, v grafu je tato odpověď značená modrou barvou. Druhou nejčastěji zvolenou odpovědí byla ta, že respondenti chodí volit jen někdy. V grafu je tato varianta značená barvou hnědou. Nejméně vybíranou odpovědí poté byla, že dotazovaní k volbám nechodí vůbec. Stalo se tak ve čtyřech případech. V grafu jim pak náleží barva šedá.

Šestá otázka: Šel/Šla byste v případě přímé volby starosty volit?

Graf 6: Šel/Šla byste v případě přímé volby starosty volit?

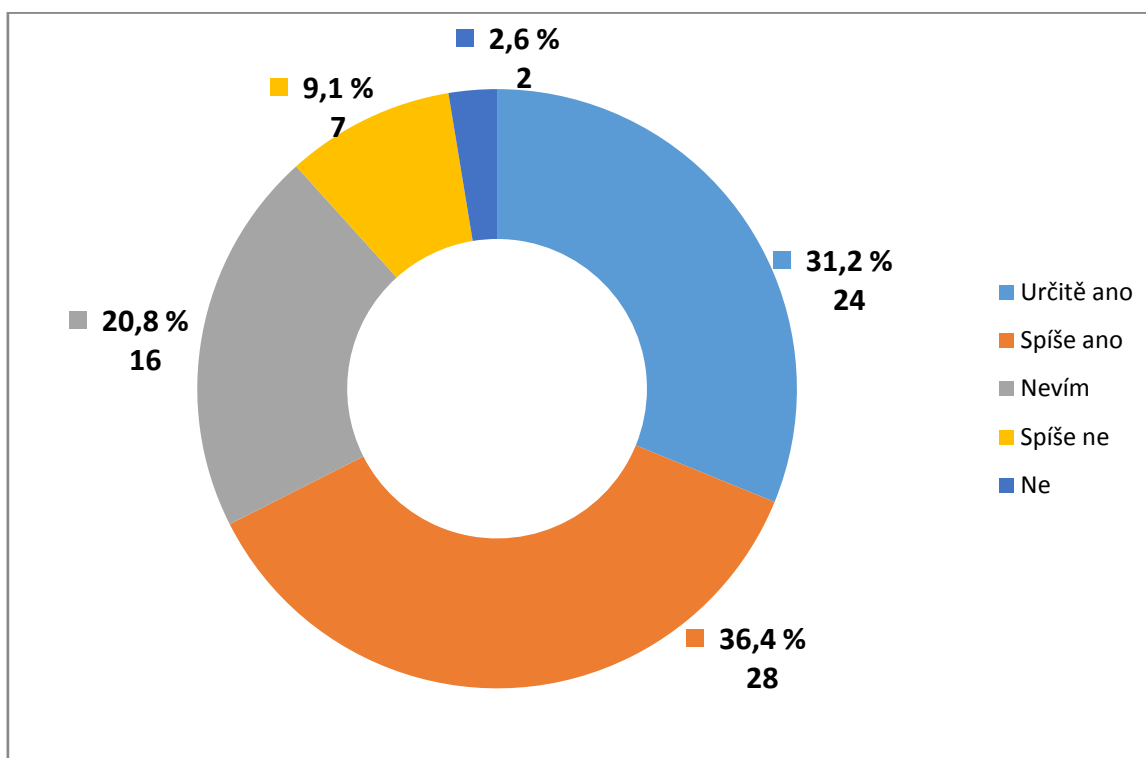

Zdroj: Vlastní práce autora

Na grafu číslo 6 jsou rozděleny odpovědi na otázku, jestli by šli dotazovaní v případě zavedení přímé volby starosty k volbám, či nikoliv. Nejčastěji zvolenou odpovědí byla ta, že by respondenti v případě přímé volby starosty k volbám určitě šli. Stalo se tak tři a padesátkrát (68,8 %) a na grafu má pak toto zastoupení barvu světle modrou. Osmnáct respondentů zvolilo, že v případě zavedení přímé volby k volbám spíše půjde (23,4 %). V grafu je tato varianta označená hnědě. Zbytek respondentů volilo mezi třemi odpověďmi. V grafu šedě vyznačená skupina, co zvolila, že neví, zda-li by šli k volbám (3,9 %), dále žlutě vyznačení ti, kteří uvedli, že by spíše nešli (2,6 %) a tmavě modře vyznačen respondent, jenž uvedl, že by určitě k volbám nešel (1,3 %).

Sedmá otázka: Mělo by podle Vás zavedení přímé volby pozitivní dopad, či nikoliv?

Graf 7: Mělo by zavedení přímé volby pozitivní dopad, či nikoliv?

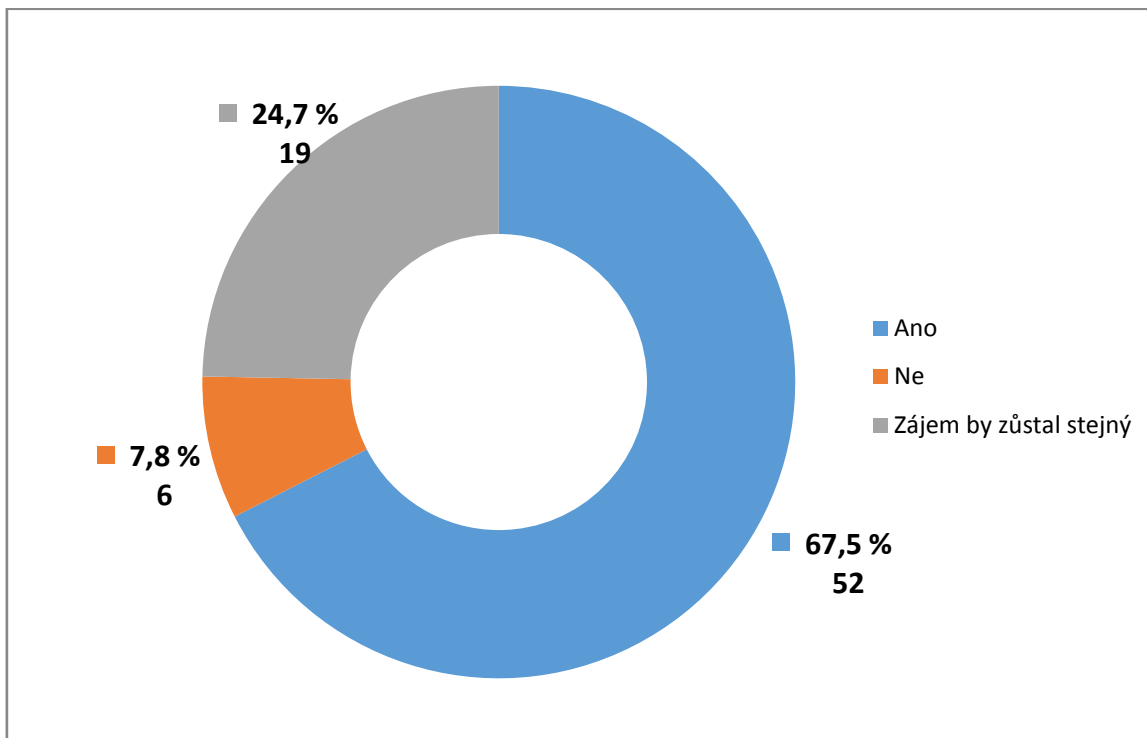

Zdroj: Vlastní práce autora

V sedmé otázce byli respondenti tázáni na to, jestli by podle nich mělo zavedení přímé volby starosty pozitivní dopad, či nikoliv. Spíše ano si myslí osmadvacet dotazovaných, v grafu jsou vyznačeni hnědou barvou (36,4 %). Že by se zavedením přímé volby něco zlepšilo, se domnívá dvacet čtyři respondentů, v grafu vyznačeni světle modře (31,2 %). Odpověď „nevím“ zvolilo šestnáct lidí, kterým v grafu náleží šedá barva (20,8 %). Sedm lidí si myslí, že by zřejmě zůstalo vše stejné, respektive že by přímá volba žádná pozitiva nepřinesla. Graficky jsou znázorněni žlutou barvou (9,1 %). Nejméně častou byla odpověď „ne“, kterou zvolili dva lidé, v grafu jim náleží barva tmavě modrá (2,6 %).

Osmá otázka: Myslíte si, že by přímá volba starosty zvýšila zájem občanů o dění na komunální úrovni?

Graf 8: Zvýšila by přímá volba starosty zájem občanů o dění na komunální úrovni?

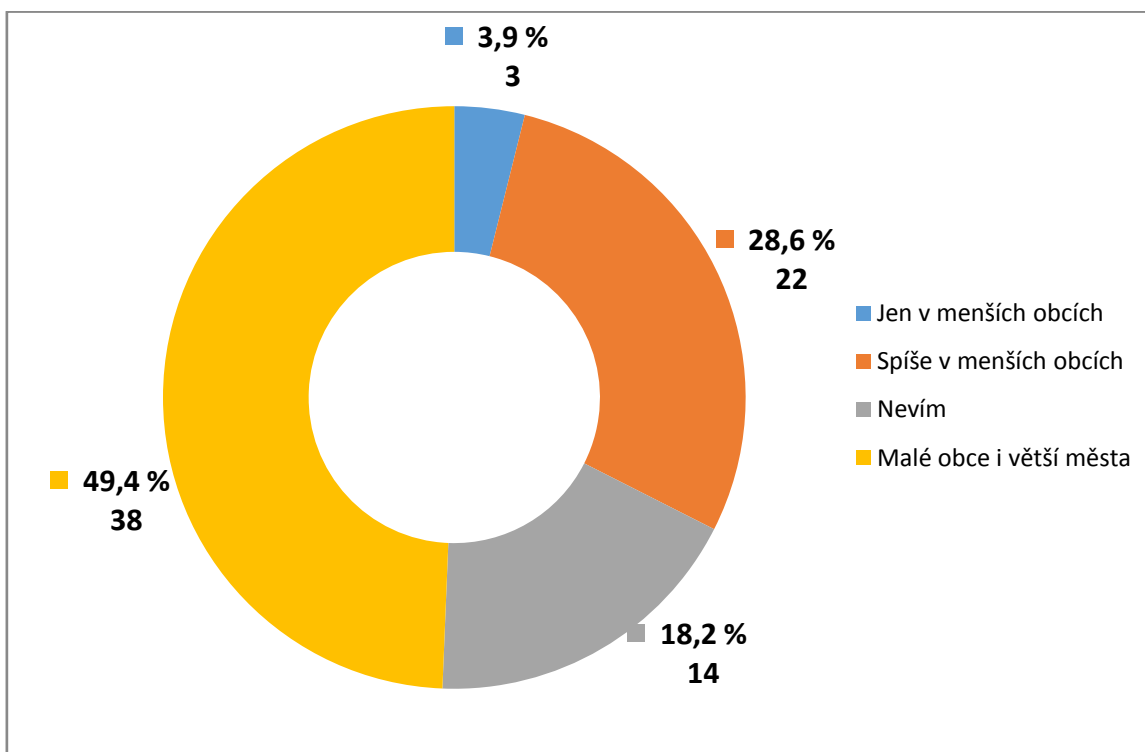

Zdroj: Vlastní práce autora

V osmé otázce byli respondenti dotazováni na to, jestli by zavedení přímé volby starosty vzbudilo v občanech zájem o dění na komunální úrovni. Jak je zřejmé z grafu, dvě třetiny dotazovaných si myslí, že by se občané začali více zajímat o dění v obci, potažmo ve městě (67,5 %). V grafu jsou znázorněni modrou barvou. Devatenáct respondentů se domnívá, že zájem občanů zůstal stejný (24,7 %). Graficky jsou vyznačeni šedou barvou. Nejméně zvolenou odpovědí byla „ne“, pouze šest dotazovaných se s ní ztotožnilo (7,8 %). V grafu jsou vyznačeni hnědě.

Devátá otázka: Myslíte si, že by měla být přímá volba starosty zavedena pouze v menších obcích do 1500 obyvatel, popř. v obcích do 10tis obyvatel, které nemají radu, nebo i ve větších městech?

Graf 9: Kde by měla být přímá volba zavedena?

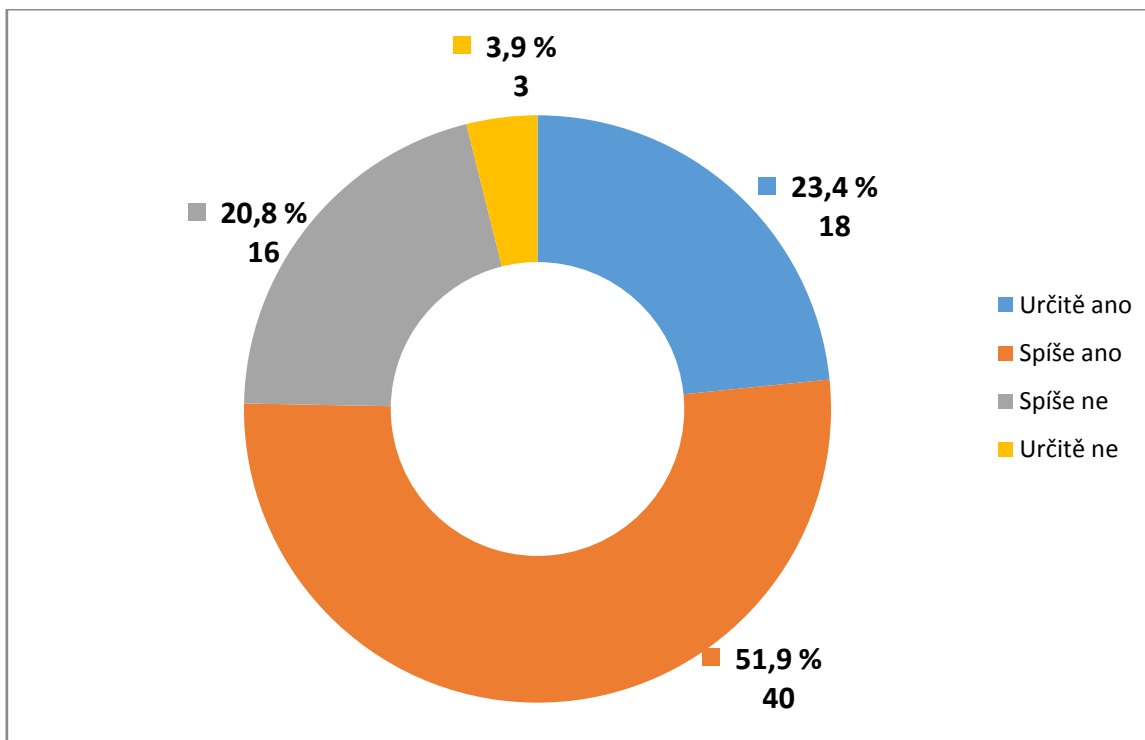

Zdroj: Vlastní práce autora

V deváté otázce vybírali respondenti odpověď na otázku, kde by podle nich měla být zavedena přímá volba starosty. Nejčastěji vybírali odpověď „malé obce i větší města“ a to konkrétně v třiceti osmi případech (49,4 %). Na grafu je tato odpověď znázorněna žlutou barvou. Druhou nejčastější odpovědí byla „spíše v menších obcích“. Zvolilo ji dvaadvacet respondentů (28,6 %). Graficky je tato odpověď vyznačená hnědou barvou. Čtrnáct dotazovaných lidí neví, kde by měla být přímá volba zavedena (18,2 %). Na grafu je lze najít znázorněné pod šedou barvou. Nejméně vybranou odpovědí byla „jen v menších obcích“, zvolili ji tři respondenti, v grafu znázorněni modře.

Desátá otázka: Bude podle Vás přímo zvolený starosta více komunikovat s občany?

Graf 10: Bude přímo zvolený starosta více komunikovat s občany?

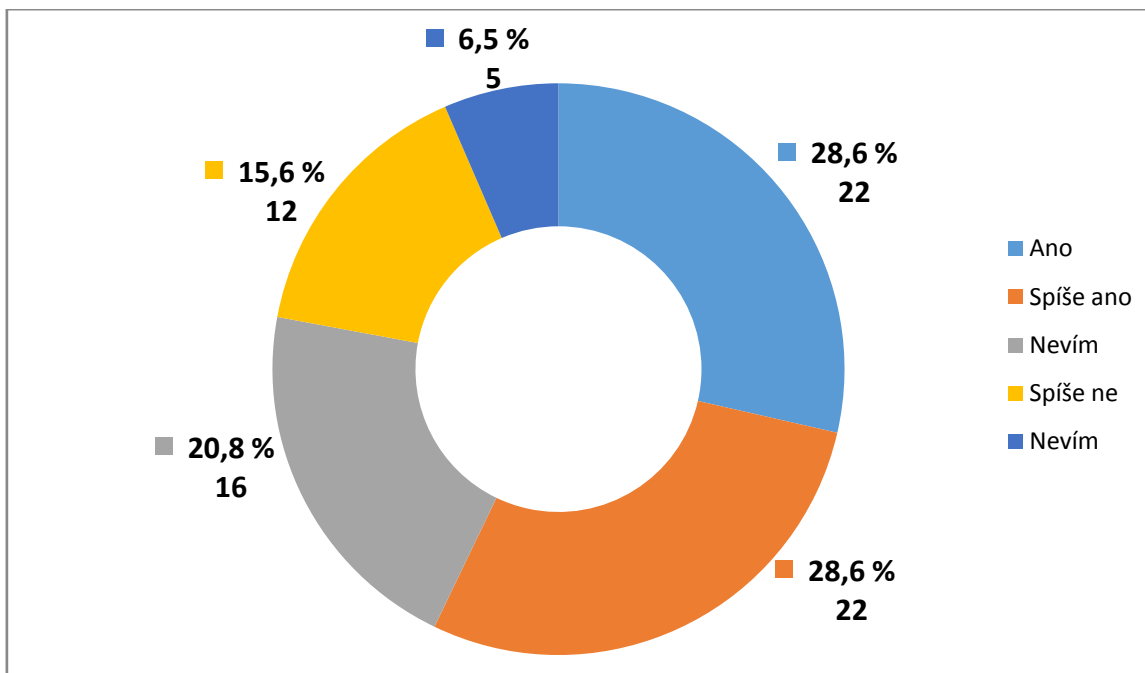

Zdroj: Vlastní práce autora

Desátý graf je spojen s otázkou, jestli bude přímo zvolený starosta více komunikovat s občany. Nejčastěji volili respondenti odpověď „spíše ano“, a to hned ve čtyřiceti případech (51,9 %). V grafu jí náleží hnědá barva. Určitě ano si myslí osmnáct dotazovaných (23,4 %). Této odpovědi náleží v grafu barva modrá. Třetí nejčastěji zvolenou odpovědí byla „spíše ne“, se kterou se ztotožnilo šestnáct respondentů (20,8 %). V grafu je tato odpověď vyznačená šedě. Jen tři dotazovaní se domnívají, že by přímo zvolený starosta určitě více s občany nekomunikoval (3,9 %), v grafu je pak tato odpověď značená barvou žlutou.

Jedenáctá otázka: Myslíte si, že by přímá volba ovlivnila kvalitu zvoleného starosty?

Graf 11: Ovlivní přímá volba kvalitu zvoleného starosty?

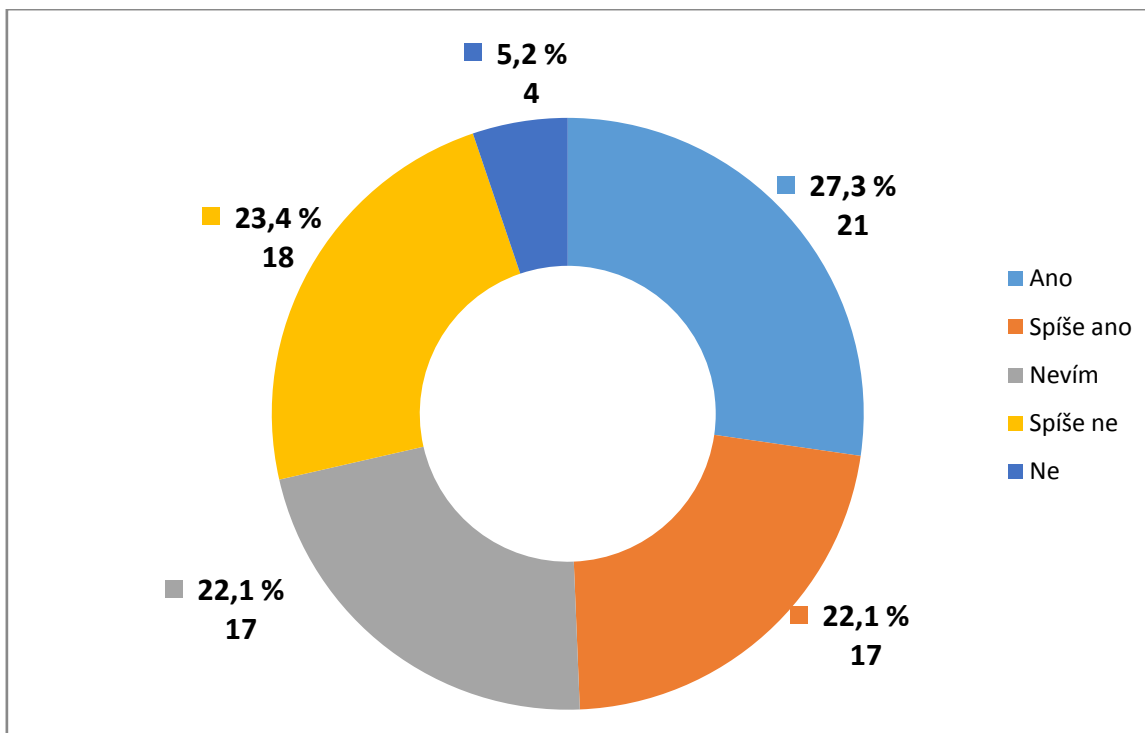

Zdroj: Vlastní práce autora

Předposlední otázka se týkala kvality přímo zvoleného starosty. Nejvíce vybírali respondenti mezi dvěma odpověďmi. Dvaadvacet dotazovaných se domnívá, že by měla přímá volba dopad na kvalitu zvoleného starosty (28,6 %). Graficky je tato odpověď vyznačena světle modře. Stejný počet respondentů má podobný názor, ovšem nevidí to tak jednoznačně, zvolili tedy variantu „spíše ano“ (28,6 %), v grafu znázorněnou hnědě. Jestli by přímá volba měla dopad na kvalitu starosty, neví šestnáct dotazovaných (20,8 %). V grafu jim náleží barva šedá. Druhou nejméně vybranou odpovědí byla „spíše ne“. Ztotožnilo se s ní dvanáct respondentů (15,6%), kteří jsou graficky značeni žlutě. Pět modře vyznačených respondentů vybralo odpověď „ne“ (6,5 %).

Dvanáctá otázka: Myslíte si, že se zavedením přímé volby starosty něco změní?

Graf 12: Změní se něco zavedením přímé volby starosty?

Zdroj: Vlastní práce autora

V poslední otázce odpovídali respondenti na otázku, jestli se zavedením přímé volby starosty něco změní. Dvacet jedna dotazovaných se domnívá, že ano (27,3 %). V grafu jim náleží světle modrá barva. Druhou nejčastěji vybranou odpovědí byla „spíše ne“. Shodlo se s ní osmnáct dotazovaných, kteří jsou v grafu vyznačeni žlutě (23,4 %). Spíše ano uvedlo sedmnáct respondentů (22,1 %). Graficky jsou znázorněni hnědě. Taktéž sedmnáct respondentů neví, jestli by došlo k nějaké změně (22,1 %). V grafu je lze najít pod šedou barvou. Jen čtyři dotazovaní si striktně myslí, že k žádné změně nedojde. (5,2 %). V grafu jsou znázorněni tmavě modře.

4.4 Návrhy řešení

Dotazování starostů proběhlo ve čtyřech obcích prvního typu. Z osobních rozhovorů se starosty jasně vyplynulo, že někteří starostové nejsou zcela obeznámeni s problematikou přímé volby starostů. Se zavedením přímé volby starostů by došlo v obcích k řadě změn, z nichž někteří starostové jsou změnám nakloněni a jiní změny příliš nevitají. Rozdílné názory panují také okolo eventuelního zvýšení kompetencí přímo zvoleného starosty, s čímž souvisí i větší odpovědnost za svá rozhodnutí.

Dotazníkové šetření probíhalo elektronicky na platformě survio.com a zúčastnilo se ho 77 respondentů. Dotazník je členěný do dvanácti uzavřených otázek. Z dotazníkového šetření vyplynulo, že dvě třetiny dotazovaných jsou již obeznámeni s možným zavedením přímé volby starostů. Stále je zde ale početná skupina obyvatel, která o přímé volbě starostů dosud žádné informace nemá. Z tohoto důvodu by bylo potřeba zvýšit informovanost voličů, neboť se to týká právě jich.

Ze zpracovaných rozhovorů i z analyzovaného dotazníkového šetření vyplynuly návrhy řešení, které jsou blíže specifikovány.

4.4.1 Školení představitelů obcí

Proškolení starostů obcí se jeví jako nutné. Z provedených rozhovorů se starosty obcí vyplynulo, že nejsou zcela informováni o problematice přímé volby starostů. Je nutné, aby všichni starostové, kterých se to týká, měli stejné a aktuální informace. Jako vhodný nástroj, díky kterému by starostové tyto informace měli, se jeví uspořádání školení pro starosty. Návrh je zaměřen na starosty obcí v Jihomoravském kraji do 1999 obyvatel, kterých je na základě dat ČSÚ 587, což znázorňuje Tabulka č. 1, neboť právě z tohoto kraje byli starostové dotazováni. V případě, že by se návrh jevil jako úspěšný, se dá předpokládat, že by byly zrealizovány i další školení v ostatních krajích České republiky.

Tabulka 1: Obce v JMK do 1999 obyvatel

	Celkem	Do 199	Od 200 do 499	Od 500 do 999	Od 1000 do 1999
Jihomoravský kraj	587	108	193	182	104
Brno - město	0	0	0	0	0
Brno – venkov	160	29	42	54	35
Břeclav	48	0	10	20	18
Hodonín	59	4	18	25	12
Vyškov	74	6	28	29	11
Znojmo	139	38	54	30	17
Blansko	107	31	41	24	11

Zdroj: Vlastní práce autora

Školení by bylo financováno ze státního rozpočtu. Uskutečnilo by se ve třech dnech od pondělí do středy v administrativním a školícím centru Cejl, které patří Jihomoravskému kraji, tudíž by pro kraj nevznikal náklad za pronájem cizích prostorů. Ze stejného důvodu by ani technika neznamenal pro kraj náklad. První den by byl vyhrazen pro starostu Brna - města a starosty obcí z Brna – venkova. Druhý den by se vyznačil pro starosty obcí z okresů Vyškov a Znojmo. Poslední školící den by se týkal starostů obcí z okresů Blansko, Hodonín a Břeclav. Do nákladů je zahrnut lektor, který starostům poskytne dané informace + zaměstnanci, coffee break (káva, voda a malé občerstvení) pro starosty obcí, lektora a ostatní zaměstnance, a studijní materiály (zpracování + tisk). Odhad celkových nákladů tří denního školení vyšel na 135 400,- Kč (viz. Tabulka č. 2). Do nákladů není započtena doprava lektora. V závislosti na tom, odkud by do Brna lektor přijel, by se účtovaly náklady na dopravu sazbou 4,- Kč / Km.

Tabulka 2: Kalkulace odhadovaných nákladů

Lektor	500,-Kč / 1h
Coffee break	100,- Kč / osoba
Studijní materiály	100,- Kč / osoba
Celkem	135 400,- Kč

Zdroj: Vlastní práce autora

Školící a administrativní budova Cejl by se otevřela v každý den v 7:00. Následně by proběhla prezence starostů. Výukový blok by se skládal ze čtyř hlavních částí a to: Uvedení do tématu přímé volby starostů, Legislativa, Změna způsobu hlasování a praktické příklady, Diskuse a zodpovězení dotazů. Mezi jednotlivé části výukového bloku by byly zahrnuty dvě krátké přestávky a jedna delší pauza na oběd. (viz. Tabulka č. 3)

Tabulka 3: Harmonogram školení

Čas Od – Do	
7:00	Otevření budovy
7:30 – 8:00	Prezence účastníků
8:00 – 9:00	Uvedení do tématu přímé volby starostů
9:00 – 9:15	Coffee break
9:15 – 12:15	Legislativa
12:15 – 13:15	Pauza na oběd
13:15 – 15:15	Změna způsobu hlasování, praktické příklady
15:15 – 15:30	Coffee break
15:30 – 17:30	Diskuse, zodpovězení dotazů
18:00	Uzavření budovy

4.4.2 Zvýšení informovanosti občanů

Na základě výsledků z provedeného dotazníkového šetření lze konstatovat, že větší část dotazovaných slyšela o možném zavedení přímé volby starostů. Je tu avšak početná část lidí, která o přímé volbě neslyšela. Jelikož nejčastějším zdrojem informací byl uváděn internet, bylo by vhodné zaměřit se na zvýšení informovanosti občanů tímto komunikačním kanálem.

Každá obec má vytvořené webové stránky, na kterých by mohla být vytvořena sekce novinek z aktuálního dění, kam by byly umístovány odkazy na aktuální témata z komunální oblasti. Většina obcí a měst je taky aktivní na sociálních sítích, především na facebooku. Tam by mimo důležitých informací o dění přímo v dané obci mohly také přidávat odkazy na důležité články zabývající se aktuálními tématy z komunální oblasti, čímž přímá volba starostů bezesporu je.

5 ZÁVĚR

Tato bakalářská práce si kladla za cíl shrnout klady a zápory uvažované přímé volbě starostů v České republice.

V první části bakalářské práce se autor zabývá základními pojmy komunální politiky z teoretického hlediska, které je nutno zdát pro úplné pochopení podstaty této práce. V první řadě je zmíněn samotný počátek územní samosprávy v České republice. Následně autor popisuje základní orgány obce doplněné o volební systémy. Závěr teoretické části této práce je věnován volbami do zastupitelstev obcí se zmínkou současné podoby volby starosty včetně příkladů některých evropských zemí, kde je přímá volba starosty již zavedena.

Druhá část bakalářské práce je praktická. Lze ji rozdělit do dvou částí. První se týká rozhovorů se starosty jednotlivých obcí prvního typu. Nejdříve jsou charakterizované obce, z nichž rozhovory pocházejí. Zmiňují se základní informace o obci doplněné výsledky posledních voleb do zastupitelstev v roce 2014. Následně autor práce zpracoval rozhovory se starosty, z kterých vyšlo najevo, že starostové nejsou zcela seznámeni s problematikou přímé volby starostů.

Návrh na zlepšení spočívá v proškolení starostů, které se jeví jako velmi nutné. Návrh je cílen na starosty obcí prvního typu do 2000 obyvatel v Jihomoravském kraji, neboť právě z této lokality byly rozhovory pořízeny. Organizátorem by byl Jihomoravský kraj a financované by bylo ze státního rozpočtu.

V závěru praktické části je provedeno dotazníkové šetření mezi občany, které poukázalo na to, že eventuelní zavedení přímé volby starostů by v občanech vzbudilo větší zájem o dění na komunální úrovni.

Nezanedbatelným faktem ovšem je, že třetina respondentů o možné přímé volbě starostů vůbec neslyšela.

Obce by si na svých webových a facebookových stránkách mohly vymezit místo, kam by přidávaly aktuální informace nebo odkazy na zprávy z aktuálního dění na komunální úrovni, neboť internet je vhodné místo pro získání informací, což také vyšlo najevo z dotazníkového šetření.

6 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

BALÍK, Stanislav. 2009. *Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky*. Praha: Grada. Politologie (Grada). ISBN 978-80-247-2908-4.

ČMEJREK, Jaroslav, Václav BUBENÍČEK a Jan ČOPÍK. 2010. *Demokracie v lokálním politickém prostoru: [specifika politického života v obcích ČR]*. Praha: Grada. Politologie (Grada). ISBN 978-80-247-

HAVLÍK, V., ŠEDO, J., ČALOUD, D. 2004. *Systémy poměrného zastoupení*. In: CHYTILEK, R., ŠEDO, J. (eds.) *Volební systémy*. Brno: MPÚ MU, s. 104-142.

HORZINKOVÁ, Eva a Vladimír NOVOTNÝ. 2008. *Základy organizace veřejné správy v ČR*. 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 234 s. ISBN 80-7380-096-3.

KÁŇA, Pavel, 2004. *Základy veřejné správy*. 1. vyd. Ostrava: Montanex, 304 s. ISBN 80-722-5139-2.

SARTORI, Giovanni. 2011. *Srovnávací ústavní inženýrství: zkoumání struktur, podnětů a výsledků*. 2. vyd. Přeložil Jana OGROCKÁ. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON). Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-048-3.

SWIANIEWICZ, Paweł. 2003. „Reforming local government in Poland. Top-down and bottom-up processes“. pp 283–308 in Norbert Kersting, Angelika Vetter (eds.). *Reforming Local Government in Europe: closing the gap between democracy and efficiency*. Opladen: Leske & Budčich.

Veřejná správa (Public Administration), c2011-2016. In: *ManagementMania* [online]. ManagementMania's Series of Management [cit 2017-11-19]. ISSN 2327-3658. Dostupné z: <https://managementmania.com/cs/verejna-sprava>

Veřejná správa v České republice. 2005. 2., rozš. vyd. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, Úsek pro reformu veřejné správy. ISBN 80-239-4709-5.

Webové stránky:

Zákon č. 128/2000 Sb. o obcích (obecní zřízení). In: *Sbírka zákonů*, v platném znění.

Zákon č. 491/2001 Sb. o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů. In: *Sbírka zákonů*, v platném znění.

Zákon č. 368/1990 Sb. České národní rady o volbách do zastupitelstev v obcích. In: *Sbírka zákonů*, v platném znění.

Český statistický úřad | ČSÚ [online]. Copyright ©X [cit. 20.4.2018]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/46186417/32019917003.pdf/adf9352e-fba9-40f1-87fd-f59530802fc4?version=1.0>

7 SEZNAM TABULEK A GRAFŮ

Tabulka 1: Obce v JMK do 1999 obyvatel.....	47
Tabulka 2: Kalkulace odhadovaných nákladů.....	48
Tabulka 3: Harmonogram školení	48
Graf 1: Pohlaví	34
Graf 2: Věk	35
Graf 3: Slyšel/a jste o přímé volbě starostů?	36
Graf 4: Kde jste se o přímé volbě starosty dozvěděl/a?	37
Graf 5: Chodíte pravidelně k volbám?	38
Graf 6: Šel/Šla byste v případě přímé volby starosty volit?	39
Graf 7: Mělo by zavedení přímé volby pozitivní dopad, či nikoliv?.....	40
Graf 8: Zvýšila by přímá volba starosty zájem občanů o dění na komunální úrovni?	41
Graf 9: Kde by měla být přímá volba zavedena?	42
Graf 10: Bude přímo zvolený starosta více komunikovat s občany?	43
Graf 11: Ovlivní přímá volba kvalitu zvoleného starosty?	44
Graf 12: Změní se něco zavedením přímé volby starosty?	45

8 PŘÍLOHY

Příloha I: Dotazník na analýzu uvažované přímé volby starostů v České republice

Dobrý den,

Jmenuji se Rostislav Jahoda a jsem student Soukromé vysoké školy ekonomické ve Znojmě. V rámci mé bakalářské práce bych Vás rád požádal o vyplnění několika otázek spojené s problematikou přímé volby starostů. Předem děkuji za Váš čas a ochotu při vyplňování mého dotazníku.

Vybírejte vždy pouze jednu odpověď.

1) Jaké je Vaše pohlaví?

- Muž
- Žena

2) Jaký je Váš věk?

- Do 26 let
- 26 – 35 let
- 36 – 50 let
- 51 a více let

3) Slyšel/a jste o možném zavedení přímé volby starostů?

- Ano
- Ne

4) Kde jste se o přímé volbě starosty dozvěděl/a?

- Internet
- TV
- Rádio
- Noviny
- Od přátel
- Jiné
- Neslyšel/a jsem o ní

5) Chodíte pravidelně k volbám?

- Chodím ke každým volbám
- Chodím volit jen někdy
- K volbám nechodím

6) Šel/Šla byste v případě přímé volby starosty volit?

- Určitě ano
- Spíše ano
- Nevím
- Spíše ne
- Určitě ne

7) Mělo by podle Vás zavedení přímé volby pozitivní dopad, či nikoliv?

- Určitě ano
- Spíše ano

- Nevím
- Spíše ne
- Ne

8) Myslíte si, že by přímá volba starosty zvýšila zájem občanů o dění na komunální úrovni?

- Ano
- Ne
- Zájem by zůstal stejný

9) Myslíte si, že by měla být přímá volba starosty zavedena pouze v menších obcích do 1500 obyvatel, popř. v obcích do 10tis obyvatel, které nemají radu, nebo i ve větších městech?

- Jen v menších obcích
- Spíše v menších obcích
- Nevím
- Malé obce i větší města

10) Bude podle Vás přímo zvolený starosta více komunikovat s občany?

- Určitě ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Určitě ne

11) Myslíte si, že by přímá volba ovlivnila kvalitu zvoleného starosty?

- Ano
- Spíše ano
- Nevím
- Spíše ne
- Ne

12) Myslíte si, že se zavedením přímé volby starosty něco změní?

- Ano
- Spíše ano
- Nevím
- Spíše ne
- Ne